

“Adevărata democrație nu caută să coboare ci să înalțe”

(Emile Deschanel)

Lumea românească

Gazetă bilunară

Anul IV (35) - 1999
ianuarie

Director fondator:
Radu Ciuceanu

Preț: 1000 lei

editorial

Examenul din ianuarie (I)

Din crugul vremii, se scurg zilele în șir, cu măcănițele prefirate, depărtându-ne pe nesimțite de un moment ce cândva va fi analizat pe toate fețele de istoriografia contemporană. Indiferent de cum va fi etichetat, de pricepuți sau nepricepuți, el va rămâne încă un exemplu de istorie dirijată când, dintr-o umbră ce se risipește încetul cu încetul, își arată fața manevrierii de ieri și de astăzi.

Oricum, Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat a fost la un pas de a-și uita propria sa istorie. Iar tragicul Lupeni de acum 70 de ani care a însemnat prima falie care a despărțit partidul de muncitorimea română, se putea ușor repeta spre paguba țării și mai ales a partidului ce-a înfruntat cândva opresiunea bolșevică.

În ultima clipă Radu Vasile și-a redobândit memoria de istoric și flerul de om politic. Secundarul roșu exploziv s-a oprit în arhondaricul de la Cozia, iar din umbra naosului, bătrânul voievod Mircea s-a uitat deopotrivă muștrător la cei doi conducători și rivali.

Acuma însă, când apele s-au retras în matca lor și s-a instalat o relativă liniște și pace în țară, poporul român căruia îi aparțin în egală măsură și cetățenii capitalei dar și aceia ai Petroșanilor, Costeștilor sau Râmnicului Vâlcea - și alături de ei toți cei care au simțit loviturile bastoanelor și ciomegilor și parfumul gazelor lacrimogene își pot pune cea mai legitimă întrebare: *cum a fost posibil să se ajungă atât de aproape de catastrofă?* Înțelegând-o ca atare, nu ceea ce s-a истерizat pe toate canalele televiziunilor “democrate”, “independente” și “echidistante” sau în presa “liberă” și “independentă” a majorității cotidienele, ca o lovitură de stat - vezi “Ziua” - ca o întoarcere în evul mediu -

“România liberă” - ca un război civil în perspectivă imediată, ca o rebeliune sau ca alte viziuni apocaliptice ce ne-ar fi adus din nou prezența dinozaurilor roșii. În ceea ce mă privește, aș fi considerat ca o catastrofă cu urmări imprevizibile pe toate planurile societății noastre **pierderea unui singur om**. O singură ființă umană, o singură victimă, și ar fi fost de-ajuns să afirmăm că degeaba au murit sute de mii de români sub tirania comunistă, degeaba am deschis porțile democrației în '89, degeaba s-au creat partide, degeaba avem parlament și clamăm pe toate drumurile că avem statul de drept sau că ne aliniem la mai știu eu ce democrații cu tradiții de sute de ani. Toate ar fi fost în van dacă prețul apărării acestor principii ar fi fost o singură viață stinsă, indiferent dacă ar fi fost a unui jandarm, miner sau civil. Căci ar fi fost suficientă o singură victimă, dintr-o tabără sau alta, ca România să se despartă ca pământul de ape, în a treia zi a Creației. Căci aceasta ar fi fost urmată inexorabil de multe altele, iar poporul român, traumatizat deja de cei 45 de ani de dublă ocupație, pauperizat la scară națională, cu un patrimoniu industrial pierdut sau înstrăinat, și-ar fi pierdut cu ușurință tradiționalul echilibru, iar taberele odată ridicare și-ar fi găsit, de pe-o zi pe alta, veleitarii și conducătorii.

Din păcate acest lucru nu a fost bine înțeles la București. Ca și în 1989, s-a periferizat nu doar prezența unui lider - care indiferent de caratele sale negre sau albe, s-a dovedit a fi ca atare - cu state vechi politice și cu o dorință de refulare adunată și amplificată în temniță, care evident a contribuit major nu numai la declanșarea grevei, dar și la înrâncenarea cu care a fost susținută în ciuda nenumăratelor obstacole ce le-au stat în față ortacilor.

Cea mai sumară analiză asupra marșului celor din Vale scoate în evidență dintru început câteva elemente diferențiale față de clasicele mineriade anterioare. De data aceasta minerii nu mai sunt folosiți ca

masă informă de manevră politică. Nu mai vin nici să spargă Piața Universității și nici să dărâme un guvern. Ei vin să-și susțină un statut de viață, moștenit din tată în fiu. Un univers plutonian frustrat de lumină, singurul care le poate oferi siguranța zilei petrecute, pentru ei și familii, în existența lor de cerc social închis, unde conducătorii sunt aleși nu numai pentru că știu să le vorbească și să promită, dar fiindcă sunt unicii lor intermediari cu lumea *cealaltă*, a noastră. De aceea ei sunt urmați, ascultați și adulați mai abilit decât orice comandant militar sau șef de formație politică. Cine n-a fost în mină măcar câteva zile sau nu s-a obosit să citească despre viața lor îi confundă ușor cu alte segmente socio-economice cuprinse în norme deja clasice.

Munca în subteran, unde sunt pândiți clipă de clipă de un sfârșit tragic, le solidarizează destinele, topindu-le într-o singură dorință-cheie: supraviețuirea lor și implicit a familiilor. Și cum în întunericul minei nimeni nu moare singur, nici afară ei nu pot trăi izolați. Pentru mineri sindicatele apărute la sfârșitul veacului trecut erau formale, au rămas totdeauna un simplu mijloc, o cale de a-și prezenta și proteja interesele: căci solidaritatea de breaslă era de mult timp o realitate consfințită de soartă! Fenomenul nu este singular și legat numai de bazinul Petroșanilor, același univers de cerc și mentalitate de grup le găsim admirabil descrise în literatura engleză a secolului al XIX-lea. De acest aspect interior se leagă toate manifestările lor: de la folosirea instrumentală a unor lideri în zona politicului - cum a fost în cele două raiduri în '90-'91, până la antrenarea întregii mase muncitorești din Vale în cadrul unui conflict care și-a păstrat până la sfârșit, fără tăgadă, caracterul sindical.

Radu Ciuceanu

acum

1 Geneza “Războiului rece”

pag. 2

2 Cine i-a manipulat pe mineri?

pag. 3

3 Declinul sărbătorii românești

pag. 4

4 Epurarea cadrelor didactice

pag. 6

5 Anii necunoscuți ai lui Iisus

pag. 9

6 Eminescu și idealul teatrului clasic

pag. 10

Geneza "Războiului rece" și deznodământul său inevitabil

Sintagma "Războiul rece" a stârnit interesul multor categorii de persoane: oameni politici, istorici, analiști și comentatori din mass-media, diplomați; oameni de rând, cercetători militari etc.

Cei mai mulți trimit momentul începutului "Războiului rece" la anul 1947, când s-au produs unele evenimente interpretate de foștii aliați în coaliția antifascistă ca îngrijorătoare și expresie a neîncrederii reciproce. Avem în vedere, printre altele, eșuarea negocierilor cu privire la viitorul Germaniei, lansarea Planului Marshall și cuvântarea lui Andrei Jdanov la prima Conferință a nou înființatului COMINFORM. Atunci, în septembrie 1947, în localitatea Sklarska Poreba din Polonia, s-a afirmat, pentru prima dată în perioada de după război, că U.R.S.S. și Occidentul reprezintă "două lagăre" ireconciliabile, iar "Coexistența pașnică" devine inoperantă.

Anterior anului 1947 au fost și alte declarații și aprecieri susceptibile ca prefigurând încetarea "lunii de miere" dintre marii învingători ai celui de al doilea Război mondial. Așa a fost cazul premierului Winston Churchill în luările de cuvânt de la Fulton și respectiv Missouri. La aceasta din urmă, în alocuțiunea rostită la 5 martie 1946, Churchill a folosit, în premieră mondială, metafora "Cortina de fier", care și-a găsit ulterior întruhiparea limitată în ridicarea scandalosului "Zid al Berlinului". Din păcate, reprezentantul "perfidului Albion" avea să se dovedească astfel unul din constructorii cei mai înzestrați, dar și fanatici, ai edificiului viitorului "Război rece". Un singur lucru nu ne-au spus Churchill și ceilalți adepți ai metaforei lansate; din ce parte a "Cortinei de fier" au privit lumea: din "sală" sau din "culise", adică cu ochii Vestului sau ai Estului? Pentru că, nu-i așa? orice cortină are două fețe. Din nefericire, această metaforă a proliferat având acum numeroși descendenți: cortină militară, financiară, religioasă, umanitară, economică, tehnologică etc.

Documentele istorice atestă cu forța lor specifică, că primul autor al primei "cortine" a fost, în fapt, tot controversatul premier britanic, când a propus lui Stalin și lui Roosevelt modalitatea împărțirii zonelor de influență în Europa, după încheierea războiului mondial.

Ca urmare, putem afirma că Winston Churchill este un recidivist în materie, un promotor și părinte a ceea ce mai târziu s-a numit "Războiul rece".

Aceasta dacă ne raportăm exclusiv la perioada de după cel de al doilea război mondial.

Noi opinăm însă că tot pe continentul european de pe care s-au declanșat ambele conflagrații mondiale, țările au mai avut parte de o altă "cortină" despărțitoare atunci când a izbucnit Marea Revoluție din 1917 și ca urmare a acesteia: crearea U.R.S.S. și a regimurilor existente în celelalte state din Europa, sisteme social-politice ce păreau ireconciliabile.

De aceea, în pofida unei efemere alianțe conjuncturale apreciem că "Războiul rece" postbelic nu reprezintă, în relațiile Occidentului cu U.R.S.S., decât

un arc peste timp.

Pentru că lumea occidentală a preferat această alianță contra logicii și naturii cu U.R.S.S., considerându-se că reprezintă un pericol incomparabil mai mic decât cel al puterilor Axei, în deosebi al nazismului german, mai ales după ocuparea de către armata hitleristă a unor state coloniale ca FRANȚA, OLANDA, BELGIA și amenințarea cu invadarea Marii Britanii și cucerirea - după POLONIA, AUSTRIA, Cehoslovacia - a U.R.S.S.

După sfârșitul celui de al doilea război mondial, când statele învinse, în special Germania nu mai puteau constitui o amenințare, s-a revenit firesc la "normalitatea" raporturilor interbelice dintre Vestul capitalist și Estul comunist-socialist. Au resuscitat vechile suspiciuni și temeri, ba chiar s-au amplificat în noua realitate politico-militară internațională, alimentând neîncrederea reciprocă, împinsă până la limitele amenințătoare ale unui nou conflict, fără precedent prin consecințele sale funeste pentru omenire.

Această evoluție a determinat, aprin acumulări succesive, procesul instalării "Războiului rece", care nu a avut un anume moment declanșator așa cum se întâmplă la izbucnirea "războaielor calde" clasice.

Fiecare tabără își consolida potențialul, sub toate aspectele, atât în scopul propriei securități, cât și al exploatarea oricărei fisuri și slăbiciuni create sau provocate adversarului, urmărindu-se înaintea de toate asigurarea supraviețuirii și concomitent, consolidarea forței în dauna "dușmanului de moarte".

Deși se temeau puternic una de alta și se anunța o luptă pe viață și pe moarte, până la anihilarea deplină, nici Occidentul și nici Orientul socialist nu-și puteau imagina încă din faza de început, cum și când se va sfârși, pe teritoriul european - de unde se declanșase - acest "Război rece". Firește că fiecare "lagăr" nutrea speranța obținerii în propriul avantaj a "victoriei finale".

Părțile combatante dispuneau de atuuri importante cunoscute reciproc, dar și de puncte vulnerabile, la fel de bine identificate.

În efortul de înțelegere și interpretare corectă a perioadei "Războiului rece" - până când toate arhivele deținătoare de documente relevante, în special cele ale fostei Uniuni Sovietice vor fi accesibile cercetătorilor - o sumară incursiune retrospectivă se impune cu necesitate, mai ales pentru a găsi explicația fazei finale, cu deznodământul de-acum cunoscut, dar greu, dacă nu chiar riscant de anticipat până la jumătatea deceniului precedent.

Multe, și din cele mai felurite, unele chiar fanteziste sunt păreri, verdictele sau concluziile cu privire la cauzele destrămării "lagărului socialist", la "dispariția" țărilor socialiste din centrul și estul Europei, la căderea Uniunii Sovietice în fața imperialismului occidental în general și a S.U.A.: în particular, la politica promovată de MIHAIL GORBACIOV după 1985 și rolul său (nefast după unii, benefic după alții), în orientarea cursului evenimentelor insinuându-se o presupusă capitulare în fața dușmanului capitalist și implicit un

act deliberat de trădare a intereselor comunismului național și internațional etc.

Fiecare din cei implicați în aprecierea acestora aduce în sprijinul poziției adoptate - după posibilități de documentare și capacitatea de detașare în analiza situației și cauzelor evenimentelor - tot felul de explicații și elemente, multe pertinente, altele mai puțin calificate sau chiar superficiale.

Cele mai frecvente puncte de vedere exprimate coincid sau sunt foarte apropiate. Avem în vedere pe cele care invocă în principal caracterul totalitar al sistemului socialist (comunist), inexistența unei reale și efective democrații, absența unei motivații raționale de cointerese, datorită reducerii la absurd a dreptului la proprietate privată sau chiar anularea în fapt a acestui stimul-forță, inclusiv concepția plafonării și egalizării veniturilor, lipsa pluralismului politic și a pluripartidismului, nerespectarea sau încălcarea grosolană a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, insuportabilele cheltuieli militare și altele.

Fără a nega sau diminua în vreun fel toate aceste aprecieri, *considerăm că adevărata cauză, cea mai profundă și hotărâtoare a fost starea generală a economiei, erodarea și deprecierea sa continuă, handicapul determinat al absenței convertibilității monedelor naționale, neputința funciară de a satisface nevoile esențiale ale societății în pas cu evoluția standardelor occidentale, incapacitatea susținerii în condiții de relativă egalitate a concurenței în domeniul calității produselor și serviciilor, a dezvoltării științei și tehnologiei, inferioritatea pe plan informațional, inclusiv al mass-mediei.*

Cum și de ce s-a ajuns la această finalitate?

Toate țările socialiste sau foste socialiste au oferit prin glasul partidului - unic de regulă - un ideal atrăgător, captivant chiar, dar îndeajuns de utopic nu atât sub aspect teoretic, cât mai ales al posibilității practice de concretizare.

Pregătirea psihologică făcută cu oarecare inteligență și abilitate reușise să obțină un important procent de credibilitate în rândul a numeroși oameni, cu deosebire din categoria celor mai ușor de influențat (muncitori, țărani, militari, femei și bătrâni). În susținerea demersului ideologic menit să acrediteze noutatea și valabilitatea acestui ideal, s-au construit treptat anumiți embrioni, prezenți ca părți ale edificiului comunist previzionat.

Aceste înfăptuiri nu pot fi contestate sau ignorate ci, cel mult discutate în funcție de simpatii sau antipatii ideologice, de interesele personale, de grup ori statale, de buna sau rea credință a fiecăruia, de capacitatea de înțelegere și apreciere etc.

Fără ură, părtinire sau prejudecată ni se pare onest să recunoaștem asemenea realizări cum au fost și încă mai sunt în unele state socialiste: învățământul obligatoriu și gratuit; asistența medicală gratuită;

garantarea unui loc de muncă; inocularea sentimentului utilității fiecărui membru al societății; inexistența clivajului umililor rezultat al împărțirii oamenilor în bogați și săraci, în stăpâni (patron discreționar) și slugi; o grijă sporită și permanentă pentru satisfacerea trebuințelor social-culturale și sportive la scara întregii populații; o rată scăzută a criminalității și în general a fenomenului infracțional, a prostituției, traficului și consumului de droguri; o stare de securitate personală și colectivă, inclusiv a bunurilor publice și private; preocuparea de a asigura - pe cheltuiala statului sau cu sprijinul acestuia - locuințe pentru populație, chirii modice, chiar simbolice; costul scăzut, accesibil tuturor al publicațiilor de tot felul, inclusiv al presei și al abonamentelor la radio și televiziune, al biletelor de intrare la competițiile sportive, la cinematografe, teatre etc.; crearea posibilităților efective pentru cvasitotalitatea cetățenilor de a-și petrece concediile de odihnă și vacanțele școlare în stațiuni turistice și balneoclimaterice etc. etc.

Toate acestea însă nu pot influența decât într-o anumită măsură, neesențială, concluzia noastră.

Aceste aspecte pozitive și reale, dar nu și decisive, pot constitui numai voalul care împiedică perceperea cauzelor de fond, hotărâtoare, ale înfrângerii "lagărului socialist". Pe termen lung viciile proprii sistemului socialist (comunist) nu pot fi eliminate, ci numai ignorate sau escamotate, pentru că ele însoțesc permanent aceste orânduirii sociale, se adâncesc și se amplifică, devenind premise ale deznodământului final, implacabil.

"Noi vrem să găsim adevărul, nu să convingem pe vreun opozant" (CICERO).

O analiză cât de cât riguroasă, fie ea și succintă va porni, pentru generalizare, de la încheierea celui de al doilea război mondial, din care toate statele europene implicate, inclusiv cele învingătoare au ieșit slăbite economic. Uriașele cheltuieli militare și purtarea bătăliilor au lăsat urme adânci și au produs răni încă sângerânde. Pe teritoriul propriilor state - U.R.S.S., MAREA BRITANIE, FRANȚA - dar și al celorlalte beligerante europene s-au provocat imense și felurite distrugerii industriei și transporturilor (drumuri și poduri, aeroporturi și porturi, noduri de cale ferată și parcului de locomotive și vagoane, de aeronave și nave maritime și fluviale, de autovehicule etc.), agriculturii și silviculturii, rețelelor de comunicații etc. etc. Inestimabile au fost prejudiciile aduse patrimoniului cultural.

S.U.A. nu s-au aflat în această situație ceea ce a constituit un enorm avantaj pentru evoluția lor viitoare. Despăgubirile de război au mai pansat rănilor învingătorilor, dar, totodată, au adâncit și mai mult pe cele ale învinșilor, în rândul cărora, pe nedrept, a fost inclusă și România.

Nici nu s-au stins bine ecourile războiului că au și început să apară neînțelegeri între învingători, germenii luptei pentru supremație mondială și sfere de influență; iar suspiciunea câștiga teren tinzând să se generalizeze.

(urmăre în nr. viitor)

Mircea Manea

Cine i-a manipulat pe mineri? (I)

Măsurile economice aberante ale actualului guvern pentru implementarea așa-zisei reforme au început să-și dea roadele otrăvite. Conflictul de muncă declanșat de minerii din Valea Jiului care s-a dezvoltat, antrenând alte mase de oameni obijduiți până la a lua forma unei răscoale populare e doar primul act al unei drame sociale de proporții care pândește România. Dacă guvernul nu stopează măsurile antipopulare de a realiza un capitalism cu orice preț, ba chiar fără nici un preț, dacă ne gândim numai la vânzările fabricilor și uzinelor noastre mai pe nimic, dar în schimbul unor comisioane grase, unor investitori de aiurea, dacă nu încetează să falimenteze întreprinderi, fără a lua nici o măsură de reabilitare a lor numai de dragul de a satisface cerințele unor organisme străine interesate în distrugerea economiei românești, dacă nu va lua măsuri pentru eradicarea șomajului care, iată, a depășit pragul de 10% și continuă să crească; dacă nu va renunța la o fiscalitate insuportabilă - astăzi cetățeanul plătește peste 80 de taxe și impozite; nu va rămâne urmă de îndoială că țara se va prăbuși în haos, cu consecințele ușor de imaginat în condițiile în care criza balcanică a reizbucnit în Kosovo și iredentismul maghiar e în plin avânt.

Această ultimă mineriadă nu mai prezintă caracteristicile primelor, care făcuseră din mineri o masă de manevră a unor forțe politice.

Marșul lor către București, nu a mai avut ca scop nici "salvarea statului", sloganul primei mineriade, nici determinarea căderii guvernului ca aceea din '91, când guvernul condus de Petre Roman a trebuit să se precipite prin ferestre la atacul furibund al minerilor asupra palatului "Victoria". Pe atunci sloganul lor suna astfel: "Iliescu și Roman să lucreze-n subteran!" Să ne amintim cât de bine fuseseră primiți de țărâniști care acum, aflați la putere, au aruncat asupra lor întreg aparatul polițienesc și trupele de jandarmi. Acum când minerii refuză orice fel de manipulare politică, acum când ei revendică pe bună dreptate dreptul la muncă, răpit tocmai de cei care prin Constituție sunt obligați să li-l asigure, de guvernanți, așadar.

Nu ne îndoim că demonizarea minerilor practică de unii lideri ai Partidului Democrat are o motivație psihologică, fiindcă minerii sunt aceia care i-au silit să părăsească puterea în '91, dar ne întrebăm ce i-a făcut pe țărâniști să-i privească cu aceeași neîncredere, interzicându-le marșul la București, nu asupra Bucureștilor, cum s-au speriat unii sau alții, încă adepți ai partidelor din arcul guvernamental.

Ce l-a determinat pe Radu Vasile să repete gestul lui Petre Roman, prim ministru în '91, de a refuza cu obstinație o întâlnire cu liderii minerilor? Să fie doar aroganță, să fi fost doar prost sfătuit? Acestea nu sunt motive suficiente chiar dacă probabile. Radu Vasile nu seamănă lui Petre Roman în ceea ce românii numesc mai mult decât caracter,

nu seamănă la fire. Cei doi nu provin nici din aceleași medii sociale, nomenclaturistului Petre Roman cu studii în străinătate, popularul Radu Vasile, ridicat din straturi sociale mai joase, îi este opozabil. Ar obiecta cineva că odată ajuns la putere omul se schimbă, puterea îi alterează caracterul, puterea, nu-i așa, corupe, iar aroganța nu este decât un apanaj al puterii. Oare nu aroganță și excesivă încredere în sine, mergând până la pretenția de infailibilitate a dovedit ministrul Industriilor, Radu Berceanu când a tratat cu liderii minerilor conflictul de muncă, neacceptând nici un compromis nici când aceștia aruncau pe talgerul balanței dreptății viețile lor și ale familiile lor? Oare nu aroganță a dovedit Traian Băsescu, ministrul Transporturilor, când a nesocotit Constituția, izolând Valea Jiului prin aberantul ordin de a interzice traficul feroviar în zonă? Nu de aroganță și de iresponsabilă temeritate a dat dovadă fostul ministru de Interne, Gavril Dejeu când a aruncat asupra unor oameni ce nu vor decât să muncească batalioanele sale de polițiști și jandarmi? Nu aroganță și dispreț pentru locuitorii acestei țări ne-a arătat ministrul Armatei, Victor Babiuc, grăbindu-se să dea tocmai din Israel, ca un nedesmințit, să trimită armate belicoase din care reieșea că armata va interveni? Acești miniștri sunt principalii instigatori ai răscoalei populare care a cuprins Târgul Jiu și Râmnicul Vâlcea.

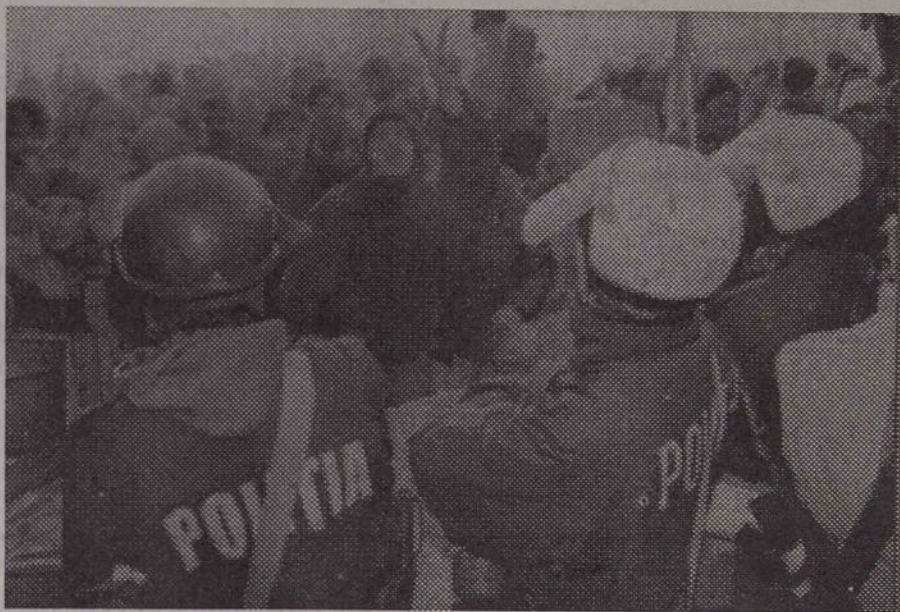
goală atâta timp cât lumea românească e împărțită "în mizeri și bogați".

În ultimele clipe și sub amenințarea unui iminent război civil Președintele statului în sfârșit se implică și instituie starea de urgență, chiar în lipsa unui cadru legal, convoacă parlamentul în sesiune extraordinară și foarte probabil îl trimite pe premier să dezamorseze conflictul și să negocieze pentru pacea socială. Îl trimite, spunem,

Mineri îngrijind un ostaș rănit

deoarece credem că inițiativa nu pare să fi aparținut premierului. Acesta, legat de atâtea lanțuri de interese și slăbiciuni algoritmice e mai puțin liber să hotărască și credem așa cu atât mai mult cu cât principalii săi miniștri au manifestat atitudini mai degrabă belicoase. Dacă d-l Petre Roman a fost și este un ins arogant ca, de altfel, și miniștrii săi dispuși să creadă la infinit

Scenă de luptă de la Costești

Sunt niște oameni ce nu-și găsesc încă locul unde ar trebui să fie. E foarte probabil că în mințile și sufletele lor pline de ranchiună să fi existat mai mult sau mai puțin tacit dorința de "a le-o trage minerilor". Numai că s-a întâmplat pe dos. Populația nemulțumită și înfometată s-a aliat cu "dușmanii", într-atât încât după stingerea conflictului a avut puterea, chiar și fără lideri, să organizeze încă o manifestație antiguvernamentală. Puterea pare să fi devenit conștientă că stă pe un butoi cu pulbere și că politica ei de dezbinare și de demonizare a unor categorii sociale nu poate avea sorti de izbândă la o populație sărăcită până la mizerie. Sloganul apărării statului de drept și instituțiilor democratice rămâne o vorbă

că mămăliga nu explodează, domnul Radu Vasile, care nu face nazuri la un dumicat de mămăligă, e mai degrabă un ins bântuit de temeri ascunse sub o mască de bravură. Puțină fanfaronadă nu strică nimănui dar nu e deloc recomandabilă în momente și situații de maximă gravitate.

Dar să rămânem la întrebarea noastră. Ce a făcut ca Președinția și primul ministru să aștepte atâta și să se implice doar în ultimul moment, când cota de risc crescuse până la pragul unui război civil, pentru a negocia aceea pace socială binevenită, între zidurile mănăstirii Cozia, căci doar și la Horezu e o mănăstire și mai impozantă care ar fi făcut inutilă bătălia de la Costești și n-ar fi dus la răscularea satelor și

cetățenilor capitalei județului vâlcean? "Am sentimentul că jucăm și ne comportăm după niște scenarii improvizate de alții - fără ca noi să le cunoaștem", citez aproximativ din alocuțiunea d-lui deputat Valeriu Tabără de la sesiunea extraordinară a Parlamentului din 22 ianuarie. Așa simțeam și noi la început, dar acum avem răspunsul. Concomitent și după stingerea conflictului ziarele primeau știrea că U.E. sprijină guvernul României atât de curajos implicat în reformă și că își dublează efortul financiar. Nu târzie vreme și Casa Albă a reacționat favorabil Puterii și de asemenea, e de așteptat ca F.M.I. și Banca Mondială să scoată urgent bani. Câți vor ajunge la populație,

rămâne de văzut, nicidecum de crezut. În România vor curge bani buni, neatinși de inflație, fie ea numai la noi, căci doar noi, românii, vom consuma fără să mai producem. Și dacă atâția bani vor intra în țară, pentru care vom plăti firește cu întreprinderi închise și șomaj, ce mai contează și niște oase rupte și capete sparte, ale proștilor, mineri sau alte categorii sociale și jandarmi, care se ciocnesc și se vor mai ciocni, unii mânați de foame, alții de datorie către statul nostru mai mult sau mai puțin de drept? Concluzia. Refuzând să mai fie manipulați de vreo forță politică minerii au sfârșit a fi din nou manipulați de data asta chiar de către demnitarii de stat.

Statul însă, dacă lucrurile vor decurge ca și până acum va avea din ce în ce mai puțini apărători cu cât vor fi mai puțini cei interesați să îl apere. S-a văzut, de altfel, câți partizani mai numără partidele care asigură guvernarea chiar la contramanifestațiile organizate de cei ce sprijină puterea. În rest a fost tăcere, ca să folosim expresia unui celebru personaj shakespearean. Câteva mii în capitală, câteva sute la Timișoara - "azi, la Timișoara, mâine în toată țara" - iar la Sibiu s-a făcut demonstrație doar cu ... patru persoane! Nu spun că cei care nu au ieșit la contramanifestații sunt numaidecât împotriva guvernului sau partidelor politice care îl sprijină dar spun că apatia s-a generalizat în rândul populației. În loc să tragă învățăminte din starea de fapt a națiunii, în loc să-și revizuiască politica antinațională de falimentare și lichidare a economiei, Puterea caută vinovați în rândul partidelor de opoziție. E o parimie veche care spune că înainte de a te da pierzării, zeii îți iau mai întâi mințile.

Constantin Radu-Maria

Declinul sărbătorii românești

Zilele au aparent aceeași scurgere în albia timpului. Cu toate acestea, ele nu sunt egale unele cu altele. Ceea ce le face să se deosebească între ele sunt semnificațiile pe care le transmit ca purtătoare de evenimente. Acestea le conferă șansa de a fi neasemănătoare, de a avea, fiecare, o rezonanță proprie, o răsfrângere specifică asupra calendarelor care le cuprind și asupra cărora noi zăbovim, din când în când, pentru a ne căuta și a ne regăsi sărbătorile. Am adăuga, firește, fără patimă.

Este cumva, poate fi considerat un gest blamabil sau, după caz, condamnabil, căutarea în calendar a "sărbătorii noastre" și a extragerii ei din fagurele lui, spre a-i da, în realitatea imediată, forma expresivă a entuziasmului și bucuriei? Poate fi amendată dorința sau, pur și simplu, datoria existențială de a ne întâlni periodic cu o anume semnificație, de ordin istoric, cultural sau etnic conținută în haloul unei anumite zile, o atingere adusă sensibilității sau așteptării altcuiva, care în mod natural împărtășește rostul altor sărbători?

Întrebările de acest fel se cuvin formulate cu luare aminte, și cu oarecare strângere de inimă azi când, în plină democrație recăștigată, se poate observa, cu ochiul liber, un declin aproape de neoprit al sărbătorii românești, spre a folosi o formulare memorabilă a filosofului Vasile Băncilă, intelectual de marcă dintre cele două războaie.

Panoramând gândul peste cei aproape 10 ani de la căderea comunismului și vizualizând curba continuu descrescătoare a grijii pentru sărbătoarea românească, am putea spune că românii asistă aproape neputincioși la un declin implacabil, "bine planificat" al acesteia, fenomen ce anunță aplatizarea totală a sărbătorii naționale, ca fază premergătoare a îngropării ei definitive într-o uitare sinonimă cu ieșirea din istorie.

Și în acest an, ca și în cei precedenți de altfel, 24 Ianuarie, zi

care de 140 de ani înnobilează calendarul marilor evenimente istorice românești a trecut ca oricare alta, alunecând " silențios" pe lângă alte preocupări "mai presante". S-au făcut auzite, e adevărat, câteva ecouri ale Horii Unirii, dar la nivelul "de jos" al societății, "elita" intelectuală și politică fiind preocupată până peste poate de definirea grevei generale a minerilor din Valea Jiului - ca lovitură de stat sau rebeliune. În unele școli și instituții s-a pronunțat numele lui Alexandru Ioan Cuza, iar în unele orașe ale Moldovei locuitorii au animat spontan străzile cu hora și cântece de sărbătoare, încercând să suplinească lipsa de reacție a oficialităților.

O tăcere "asurzitoare" a fost consemnată în acea zi și la Palatul Cotroceni. Parcă mai ieri dl. Emil Constantinescu, în campanie electorală, își dregea glasul "a la Cuza", la Ruginoasa, pentru a ne face să credem că dacă va fi ales va călca sigur pe urma domnitorului Unirii. După ce și-a atins obiectivul, bravul nostru președinte a ieșit repez din "hora unirii" de circumstanță, pentru a se dedica problemelor Europei în calitate de "lider zonal".

Dar nici 1 Decembrie, devenită ziua națională a României, după decembrie '89, nu se bucură de o mai mare atenție. Marșul triumfal al Armatei Române prin piața Constituției organizat anul trecut n-a fost conceput ca o omagiere a istoriei și înaintașilor care au înfăptuit Unirea cea mare, ci ca un caricatural "onor la Președinte".

Caricatura năpădește astăzi, fără a putea fi oprită, marile sărbători ale României Dintotdeauna.

Acest declin al sărbătorii românești are loc - lucru deosebit de grav - pe fundalul ascensiunii, în România, a unor sărbători ce figurează în alte calendare decât cele ale acestui pământ. Steaguri străine elimină, sau pun în umbră, până la umilire, în zone istorice ale României, tricolorul românesc, situație care ar putea fi caracterizată drept stranie,

dacă n-ar trăda grava criză de autoritate a statului român alimentată permanent de "cedări", "disfuncții", "sincronizări cu legislația internațională" etc. Toate în numele "europenismului".

Respectul pentru sărbătoarea românească înseamnă în ultimă instanță, un mod de a afirma, permanent, caracterul național și unitar al statului român, asupra căruia atentatele directe sau indirecte nu mai conținesc fie în interiorul țării, fie în afara ei, inclusiv la Consiliul Europei de reprezentanți trimiși de România.

Dar să mai cităm din filosoful și cărturarul de mare suprafață Vasile Băncilă, spre a mai ieși de sub asediul zicerilor "internaționaliștilor" de azi, umili condeieri cu ifose, specializați să-i eticheteze pe cei care îndrăznesc să mai gândească dintr-o perspectivă românească drept "național-comuniști" sau criptocomuniști. "Ideea de sărbătoare e o idee de organizare totală a existenței. Fiindcă sărbătoarea e o horă gravă de comuniuni cu toată realitatea, cu toate aspectele ei necesare, posibile, imaginabile sau numai bănuite. E o comuniune cu transcendentul, e o comuniune cu natura cosmică. Omul care trăiește sărbătoarea este un om vital" - scria în 1935 Vasile Băncilă.

1935? - se vor întreba unii analiști ai reformei, care refuză să privească "înapoi", pe firul istoriei, din simplul motiv că nu înapoi se află bursele Soros.

Una din tragediile reale ale României de azi este că "sfera teoretică" a marilor ei probleme - legate indisolubil de identitate și acțiune națională, este acaparată de un grup de 15-20 de "inițiați", în fond, veleitari, ce promovează tenace, cu violență, idei de extracție cominternistă în plină perioadă postcomunistă. Ei au apărut din spuma marxismului și, din această cauză, efortul lor de a se dezice de propriul trecut se manifestă brutal prin contestarea oarbă a naționalismului. Ei sunt în război permanent cu

trecutul eroic al poporului, cu figurile legendare ale istoriei, cu miturile autohtone, cu tot ce înseamnă rădăcină, origine, devenire, continuitate etc. Cu siguranță, dacă Nicolae Iorga ar trăi azi, penibilele personaje l-ar contesta vehement, l-ar excomunica pur și simplu pentru naționalismul său care a fost, la urma urmei, unul perfect democratic. Teoreticienii zilei, împinși de la spate de pofta pentru bani și de propria suficiență, tratează în comentariile lor cu același nătâng aplomb, specific mercenarului cultural, atât problemele mari și grave ale României, cât și pe cele privind stabilirea ... taxelor și accizelor la carburanți sau la carnea de vită!

În fond, există în România de azi o anatema mai compromițătoare pentru un cetățean decât aceea de etichetare ca "național-comunist"? Acest lucru este simptomatic pentru exercițiul permanent de intimidare a acelor care mai încearcă să susțină ideea națională în planul cultural, economic sau politic. Marii răufăcători, spărgătorii de bănci, violatorii mai au o șansă, "național-comuniștii", nu!

Derutați de formele aberante ale reformei, de lipsurile zilnice, de vorbăria găunoasă din parlament și din mass-media, cetățenii României au ajuns în situația de a-și uita de la an la an sărbătorile. Ei sunt îndemnați să le uite. Ce înseamnă 1 Decembrie? Dar 24 Ianuarie? Ce vă spune ziua de 15 Ianuarie? Sunt întrebări la care tot mai mulți cetățeni români răspund: "Nu știu", "N-am auzit", "Nu mă interesează", "Parcă...".

Declinul sărbătorii românești însoțește îndeaproape însuși declinul general al României. Un declin nemeritat, în pragul unui mileniu nou, declin parafat de guvernări fără vocație și, contrar eforturilor lor de "sincronizare" cu Europa, anacronice.

Florin Costinescu

În Iași, acum 140 de ani

În Iași primei jumătăți a secolului trecut făcea senzație circul italian condus de signor Luzzatto și care în afara numerelor obișnuite de comici, echilibriști și trapeziști, îl prezenta și pe "vestitul elefant dresat Gaba". Se pare însă că aerul dulcelui târg al Ieșilor nu i-a prea priit gigantului pahiderm care nu a rezistat aici decât din 1834 până în anul următor, când a murit. Paguba pentru circ fiind considerabilă, Luzzatto a încercat să câștige ceva și de pe urma animalului mort, oferindu-l spre vânzare...

amatorilor. Prețul pretins era de 135 de galbeni sau 4993 de lei și 20 parale, sumă prea mare pentru posibilitățile financiare ale Societății de medici și naturaliști din Iași, care l-ar fi cumpărat și care lansase câteva liste de subscripție. Domnitorul Mihail Sturdza achită în întregime suma cerută, cedând apoi "obiectul" Muzeului care îl aranjează spre expunere în două ipostaze: de o parte scheletul, montat destul de repede (1840), de cealaltă parte pielea, împaiată de-abia în 1858.

Pentru această din urmă

"apariție", s-au folosit 247,5 ocale de fier, din care, contra 1485 de plăști, un lăcătuș a confecționat cercurile și barele pentru fixarea pielei. Când preparatorul Muzeului, Martin Kieser a venit la Iași cu documentația lucrării de montare a pielei pe scheletul metalic, aceasta nu se mai afla în Muzeu, ci servea drept acoperiș unei case dintr-o mahala, acoperiș de pe care cu greu a fost scoasă, prin efortul a 25 de oameni. Aproape jumătate de an, pielea scorjită și ruptă pe alocuri a stat înmuiată într-un bazin cu apă, spre a deveni mai suplă și deci aptă de a se întinde, să îmbrace alcătuirea propusă de lăcătușul Sereter.

În primele zile ale anului 1859 era gata și cea de a doua ipostază a lui

Gaba, elefantul care este strâns legat de istoria patriei, căci în sala unde era expus, Sala Elefantului, s-a desfășurat votarea domnitorului moldovean, la 3 ianuarie 1859, când a fost ales Alexandru Ioan Cuza.

Odissea completării aspectului "istoricului" pahiderm indian, se încheie însă doar în aprilie 1862, când i se aduc și se montează la locul lor, ochii de sticlă, cumpărați de la Schafenburg de doctorul Iacob Cihac.

Dalila-Lucia Aramă

“Iarna ironică / ne scrie-o cronică / cât un Larousse”

În ciuda unei situații economice generale tot mai precare, care afectează domeniul cultural-științific mai mult decât orice altceva (editarea de carte a cunoscut căderea cea mai dramatică - 67% în anul 1998), Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului a reușit prin eforturi deosebite să se mențină în buna tradiție a organizării unor manifestări științifice de prestigiu.

Consacrat în lumea științifică prin editarea revistei “Arhivele Totalitarismului” și a numeroase volume incluse în colecția de documente, dicționare sau memorii, INST a organizat în perioada 11-12 decembrie 1998 cel de-al treilea simpozion internațional sub titulatură “Fenomenul totalitar în Europa de Est”. Sala Bizantină a Cercului Militar Național a fost gazda dezbaterilor din cadrul simpozionului, la acestea participând peste 120 de invitați, istorici de prestigiu, participanți la mișcarea de rezistență anticomunistă, oameni politici, membri ai clerului și ai armatei etc.

Mesajul de deschidere din partea Academiei Române a fost prezentat de președintele Secției de Istorie și Arheologie, academicianul Dan Berindei, care a menționat în cuvântul său faptul că, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, deși cu o istorie relativ scurtă, a reușit să se dovedească atât de prolific, situându-se în topul institutelor Academiei. Plecând de la remarcă lui Dan Berindei, am putea face o comparație, chiar dacă la niveluri diferite, cu Statele Unite ale Americii, care, în ciuda unei istorii de doar două secole (unele spirite care se doresc ironice spun că de fapt n-au istorie) au reușit să se impună prin dinamism în fața unor state marcate de povara a numeroase veacuri (dar și de compromisurile mai mari sau mai mici care le-au însoțit).

Directorul INST, Radu Ciuceanu a urat apoi bun venit participanților, invitând asistenții la dezbateri cât mai aprinse, care să contrasteze cu frigul de afară și cu mesele rotunde organizate de diverse televiziuni la care istorici recunoscuți ca promotori ai unor concepții radical diferite descoperă dintr-o dată, spre satisfacția mediatorilor, puncte comune fără de care opera lor ar fi fost compromisă pe viață.

Prima secțiune a lucrărilor, intitulată **Aspecte totalitare în România interbelică**, i-a avut ca mediatori pe prof. Gh. Buzatu și Octavian Roske și a cuprins următoarele comunicări: *Patru decenii de la un moment neostalinist în învățământul superior din București, anul universitar 1958/1959*, acad. Răzvan Teodorescu; *“Problema cultelor” în viziunea Direcției Generale a Securității Statului în anul 1949*, Cristina Păușan; *Mișcarea studențească în anii ‘20 și suportul său ideologic*, Corneliu Radeș; *Arheologia unei manifestări: Grivița*, Stelian Lambru.

A fost o secțiune în care s-au îmbinat rafinamentul analizei unui eveniment istoric (academicianul Răzvan Teodorescu), maturitatea în abordare (Corneliu Radeș), dar și impetuoșitatea unor tineri istorici, chiar provenind din medii diferite (institut de cercetare - Cristina Păușan; mass-media - Stelian Lambru).

Secțiunea a II-a a avut ca mediatori pe gen. Constantin Lăteș și Vitalie Văratec și a cuprins următoarele comunicări: *Problema Basarabiei în labirintul diplomației totalitare 1939-1940*, dr. Vitalie Văratec; *Considerații privind rolul armatei în perioada septembrie 1940 - ianuarie 1941*, col.dr. Petre Otu; *Corpul cu două capete: divorțul mareșalului Antonescu de Legiune*, Alina Tudor; O

încercare de tipologie a regimurilor politice românești, 1938-1944, Florin Müller; *Literatură și rezistență în România postbelică*, Mihai Ungheanu; *Acțiuni subversive sovietice în Basarabia anilor ‘20*, Costin Ionescu.

Având în vedere faptul că în cadrul comunicărilor s-a mers în general pe două aspecte sensibile - problema Basarabiei și cea a relației mareșal Antonescu - Legiune, dezbaterile au fost foarte aprinse, discuțiile continuând și în pauză, în ciuda faptului că dejunul bogat oferit de organizatori ar fi trebuit să împace într-un fel spiritele. Dar istoricii sunt niște oameni prea pasionați de meseria lor (și prea îndrăgostiți de ideile lor) pentru a ceda chiar și în fața unei asemenea ispite gastronomice.

Secțiunea a III-a - **Instituții ale statului totalitar** - a avut ca mediatori pe

modalitatea de expunere și comunicare a cât mai multe date din cele cuprinse în lucrări. Vorbitorii au reușit însă să se achite cu brio de această sarcină, ba chiar a rămas timp și pentru discuții.

Ziua s-a încheiat cu secțiunea a IV-a, consacrată **rezistenței anticomuniste în România**. Au participat cu comunicări: gen. (r) Constantin Lăteș, *Evoluția clasei politice în totalitarism, 1944-1989*; prof. dr. Petre Turlea, *8 noiembrie 1945*; Adrian Brișcă, *Cauzele apariției și caracteristicile mișcării de partizani din Banat*; Ileana Silveanu, *Emil Sebeșan, (Timișoara), Repere ale procesului comunismului*; dr. Adrian Pop, *Discursurile despre “devierile de dreapta”*; prof. dr. Florian Tănăsescu, *Componenta muncitorească a rezistenței anticomuniste din România*; Lector Ovidiu Bozgan, *Mișcarea petiționară greco-*

(Chișinău), *Consecințele regimului totalitar asupra cultelor în Basarabia după al II-lea război mondial*, prof. dr. Rublev Alexandr Sergheevici, (Kiev), *Regimul represiei în Ucraina în anii ‘30*, lector Marian Cojoc, (Constanța), *Din geopolitica unei zone. Acțiuni subversive și interese străine în Delta Dunării (1940-1944)*, dr. Elena Postică, (Chișinău), *Martiri ai rezistenței antitotalitare din Basarabia*, col. dr. Mircea Chirițoiu, *Impunerea modelului stalinist în țările de “democrație populară”*, Belousova Lilia Grigorievna, (Odesa), (Arhivele Statului din Odesa), *Fondurile Arhivelor Statului de la Odesa din perioada de ocupație-izvor de cercetare a genocidului asupra populației evreiești*, prof. dr. Anton Moraru, (Chișinău), *Politica României în Transnistria în anii 1941 - 1944*, col. dr. Constantin Hlihor, *Criza de comunicare între Est și Vest în timpul Războiului Rece*.

A doua secțiune, **Abordări teoretice în studiul totalitarismului**, moderatori Ioan Scurtu și Dumitru Preda, a cuprins următoarele comunicări: *Extremismul politic și minoritățile naționale din România în perioada interbelică*, prof. dr. Ioan Scurtu, *Înfometarea: element al politicii totalitare*, prof. dr. Anatol Petrencu, (Chișinău), *Agresiunea asupra documentelor de for public*, prof. Nicolae Anderco, prof. Aurel Duțu, *Regimuri autoritare-modele de export*, prof. dr. Gheorghe Buzatu, *Reeducarea ca formă de represiune comunistă*, prof. Paul Caravia, *Imaginea totalitarismului în documentele diplomatice românești*, prof. dr. Dumitru Preda, *Democrație și totalitarism*, Radu Cioroianu, *Impactul Declarației Universale a Drepturilor Omului asupra totalitarismului*, Viorel Dima.

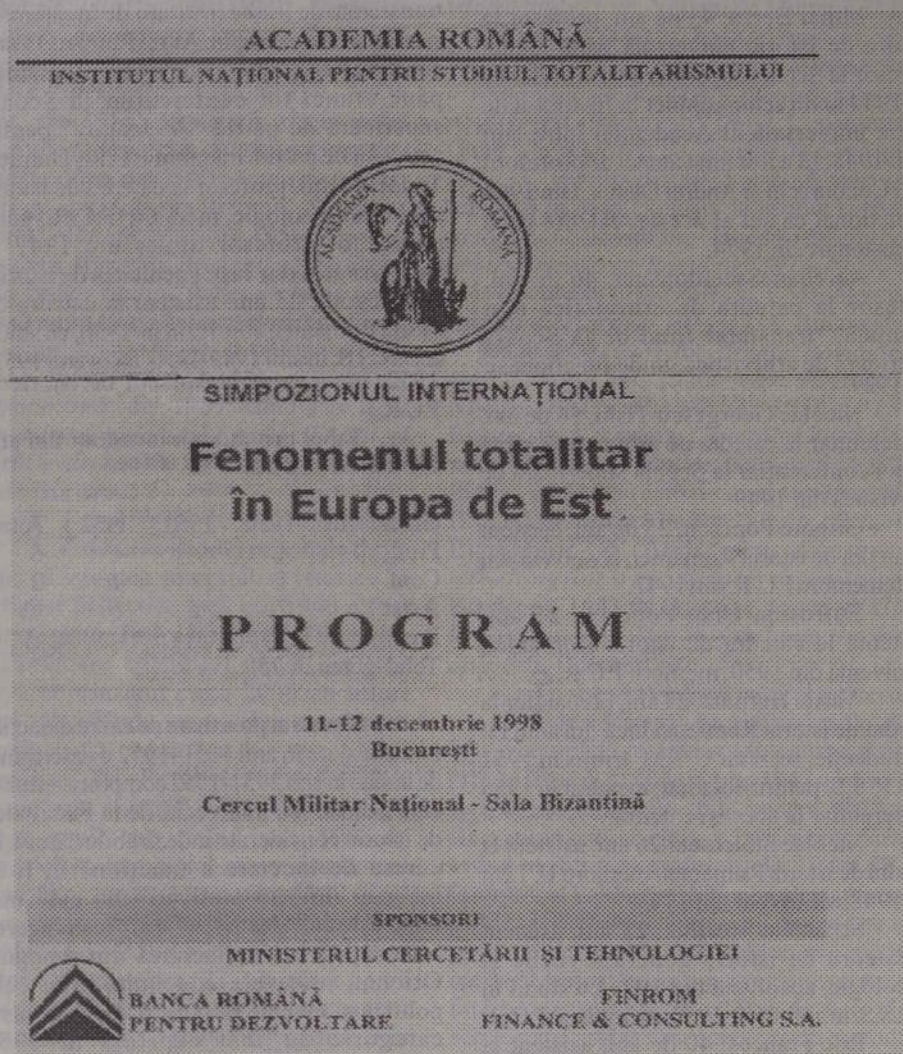
Prezența unor oaspeți din Republica Moldova și din Ucraina a furnizat un prilej care nu putea fi ratat pentru aflarea unor date de ultimă oră despre situația Basarabiei, dar și a altor teritorii din Europa de Est în preajma celui de-al doilea război mondial.

Trebuie menționat însă că efortul membrilor INST a fost nu doar de natură organizatorică, ci și științifică. Participanții au putut beneficia nu numai de Programul propriu-zis al manifestării, dar și de un Buletin informativ asupra publicațiilor INST, asupra temelor de cercetare care formează programul științific al institutului și, nu în ultimul rând, asupra oamenilor care le dau conținut. S-au făcut toate eforturile și s-a reușit ca, în chiar ziua de deschidere a simpozionului, să apară un nou număr din revista “Arhivele Totalitarismului”. De asemenea, publicația “Lumea românească-acum” a dedicat un număr special simpozionului INST, cu articole pe tema totalitarismului, cu prezentări ale simpozionelor precedente, dar și ale proiectelor de viitor ale institutului.

Ultima zi lucrărilor s-a încheiat cu un cocktail la sediul INST. Au fost lansate cu acest prilej două volume: unul de memorii, aparținând lui Gh. Jurebie, fost deținut politic - *Pe frontierele identității și numărul (dublu) din revista “Arhivele Totalitarismului”* mai sus amintit. Prezența a numeroase personalități mai mult sau mai puțin legate de frontul istoric a asigurat audiența potrivită pentru aceste volume.

Ecourile vor putea fi constatate cel mai bine la următorul simpozion.

Dan Cătănuș

Dumitru Șandru și Paul Caravia și a cuprins următoarele comunicări: *Politica minoritară a guvernului Groza, 1944-1948*, prof. dr. Dumitru Șandru; *Situația etnicilor din Transilvania între 23 august și 12 septembrie 1944*, dr. Claudiu Florian; *Corpul de comandă al Armatei române în primii ani de regim totalitar, 1944-1947*, col. dr. Alesandru Duțu; *Destinul istoriografiei românești în primul deceniu al regimului totalitar comunist, 1948-1959*, dr. Aurel Pentelescu; *Un exemplu de mentalitate proletcultistă: proiectul de demolare a Coloanei infinitului, 1951-1952*, Oliver Velescu, *Colectivizarea agriculturii în România. Formarea cadrului legislativ*; lector dr. Octavian Roske, *Considerații numerice asupra compoziției etnice a PCR*; prof. dr. Ioan Chiper, *Ecouri ale Raportului Hrușciov din 1956 în MAI din România*, Dan Cătănuș.

Secțiunea a fost atât de densă încât moderatorii au cenzurat cu parcimonie timpul acordat fiecărui vorbitor, astfel a fost nevoie de o adevărată echilibristică între

catolică din 1956; prof. Octavian Căpățână, (Cluj), *Mărturie despre decembrie 1989 la Cluj-Napoca*, Horia Nestorescu-Bălcești, *Reprimarea francmasoneriei române de către regimul comunist, 1948-1953*; Flori Stănescu, *Mișcări studențești în România, 1944-1989*; Constantin Buchet, *SUA și mișcarea de rezistență anticomunistă din România, 1944-1948*. Moderatori au fost Florian Tănăsescu și Ovidiu Bozgan. Pata de culoare a acestei secțiuni a constituit-o prezentarea de către Horia Nestorescu-Bălcești (într-o manieră specifică, aparent lejeră) a unor aspecte legate de reprimarea francmasoneriei române de către autoritățile comuniste între 1948-1953. Nu este ușor să captezi atenția într-un mediu în care predomină atotcunoșcătorii.

Sâmbătă, 12 decembrie, s-au desfășurat două secțiuni: **Totalitarismul în Europa de Est**, moderatori Constantin Hlihor și Elena Postică. Au participat cu comunicări: pr. prof. dr. Constantin Galeriu, *Procesul Katyn. Participarea delegației României, 1942*, prof. dr. Ion Șișcanu,

Epurarea cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie din București (1945-1952), II

(urmăre din nr. 33)

În privința noilor cadre didactice angajate în 1948-1949 se știe că acestea s-au menținut în funcție ca urmare a faptului că ele au fost girate din punct de vedere politic de unii membri ai catedrelor care erau membri PMR și care se bucurau de o deplină încredere din partea forurilor superioare ale acestuia. De exemplu, asistentul Constantin Șerban a fost girat o vreme (noiembrie 1949 - octombrie 1950) de conferențiarul Vasile Maciu și apoi (octombrie 1950 - aprilie 1951) de conferențiarul Gh. Georgescu Buzău, asistentul Nicolae Stoicescu a fost girat de profesorul Ion Ionescu, fostul său profesor de istorie la Școala normală din Buzău, asistent Gabriela Bordenache și Petre Năsturel, dar și profesorul Dionisie Pippidi au fost girați de profesorul Emil Condurachi, asistentii Mitrea Bucur și Comșa Eugen au fost girați de profesorul Ion Nestor, asistentul Damaschin Mioc a fost girat de conferențiarul Gh. Matei până ca acesta să fie detașat în 1950 în diplomatie, conferențiarul Ion Barnea a fost girat de profesorul Gheorghe Ștefan, conferențiarul Vasile Mihordea a fost girat de profesorul Andrei Oțetea.

În această perioadă menținerea unor membri ai P.C.R. în funcția didactică a fost condiționată de trecerea cu succes a verificării lor politice desfășurată în anii 1949-1951. Așa, de exemplu, asistentul Ablai Mehmet scos din partid în 1949 a fost eliberat din funcție și trimis la munca de jos într-o întreprindere în 1951. De asemenea, asistentul Constantin Șerban, care în 1950 a tergiversat aderarea la PMR și care luptase în armata română în Campania din est în anii 1943-1944 a fost scos din funcție în 1951. Tot așa asistentul Ilie Corfus care s-a ținut deoparte și a refuzat să colaboreze pentru propagarea științei istoriei sovietice în rândul istoricilor din România, a fost scos din funcție tot în 1951.

Pe de altă parte, angajarea noilor cadre didactice la Facultatea de istorie în 1948-1949 s-a mai făcut și ca urmare a contribuției unora la abordarea istoriei României de pe pozițiile marxist-leniniste în 1948 în cadrul unui Manual unic care se deosebea structural de istoria românilor scrisă de istoricii de până atunci. Este vorba de manualul tipărit sub redacția lui Mihail Roller la care au colaborat profesorii Gh. I. Georgescu-Buzău, Dumitru Tudor și Vasile Maciu. După cum se știe, primul din acești colaboratori a fost numit conferențiar la Facultatea de istorie bucureșteană, al doilea, care fusese în anii 1943-1947 șef de lucrări la Muzeul Național de Antichități din București, a fost numit în 1947 profesor titular la Facultatea de istorie ieșeană, iar în 1952 a fost transferat la Facultatea de istorie din București. Ultimul, care în 1944-1947 fusese inspector general pentru controlul didactic iar în 1948-1949 director la liceul N. Bălcescu (azi colegiul Sf. Sava) din București, a fost numit conferențiar în 1949 la Facultatea de istorie București.

În același an 1949 a continuat acțiunea de comprimare a unor cadre didactice considerate indezirabile. Asistenta Cornelia Bodea a fost transferată la Institutul de istorie al Academiei, ca și profesorul Grigore Florescu, și asistentul Horia Ursu. În schimb, conferențiarul Virginia Sacerdoțeanu și asistenta Gabriela Bordenache au fost eliberate din funcție.

În următorii ani, 1950-1952, forurile competente ale Rectoratului Universității București au luat măsuri pentru îmbunătățirea și mai mult a originii sociale, dar mai ales politice a membrilor corpului

didactic la Facultatea de istorie, prin angajarea în primul rând pe posturi de preparatori și asistenți în special din rândul absolvenților facultății care erau înscrși în U.T.M. și care participaseră în anii de studenție în brigăzile de tineret care au lucrat pe șantierele organizate de P.C.R. la Bumbești-Livezeni, Salva-Vișeu, Lunca Prutului sau pe cele existente peste hotare în țările cu regim politic comunist ca cel din România din Bulgaria, Iugoslavia, Albania, Cehoslovacia. De asemenea, erau preferați acei absolvenți ai Facultății de istorie care erau trimiși la studii de specializare și la doctorat la universitățile din U.R.S.S. de la Moscova, Leningrad, Kiev, Rostov pe Don etc. În fine multe din noile cadre didactice ce urmau să fie încadrate trebuiau să aibă o lungă experiență, mai curând practică îndelungată în învățământul secundar. Astfel, în anul 1950 au fost încadrați:

Mihai Berza, 43 de ani, profesor la catedra de istorie universală până atunci profesor la Școala superioară de arhivistică din 1944 și director adjunct la Institutul de istorie universală al Academiei între anii 1941-1948. El a fost girat atunci de profesorii Emil Condurachi și Andrei Oțetea. Din 1964 a funcționat ca șef al acestei catedre până la pensionare, în 1974.

Aurelian Sacerdoțeanu, 46 de ani, profesor la catedra de arhivistică nou înființată, transferat fiind de la Școala superioară de arhivistică, unde funcționase din 1929.

Nicolae Georgescu Tistu, 56 de ani, conferențiar la catedra de arhivistică, până atunci conferențiar la Școala superioară de arhivistică din 1949.

Grigore Popescu, 25 de ani, asistent la catedra de istoria României, absolvent din 1950, membru P.C.R. din 1947.

Eufrosina Ursu Popescu, 25 ani, asistentă la catedra de istoria României, absolventă din 1950, membru P.C.R.

Vasile Hurmuz, 23 ani, preparator la catedra de istoria României încă din anul IV de studenție, secretar U.T.M. trimis în 1951 în U.R.S.S. pentru doctorat, încadrat în 1955 conferențiar la aceeași catedră.

Nicolae Stoicescu, 26 ani, asistent la catedra de istoria României, membru U.T.M. din 1948, absolvent din 1949.

Sebastian Morintz, 23 ani, asistent la catedra de istorie generală veche și arheologie, absolvent din 1949 cu studii în U.R.S.S. în anii 1949-1950, membru al P.C.R.

Eric Frances, 40 de ani, asistent la catedra de bizantinologie, absolvent din 1945.

Liuba Lohil Iancovici, 26 ani, asistentă la catedra de istorie universală absolventă în 1950.

Emil Vârtosu, 48 ani, profesor la catedra de arhivistică, transferat de la Școala superioară de arhivistică, unde funcționa din 1924.

Popescu Pion, 23 ani, asistent la catedra de istoria României, absolvent în 1950, membru P.C.R.

Zamfir Zorin, 23 ani, preparator la catedra de istorie universală, membru P.C.R., încadrat din anul IV de studenție, absolvent în 1951.

Damian Bogdan, 43 ani, profesor, transferat de la Școala Superioară de arhivistică, unde funcționa din 1942.

În anul 1951, la Facultatea de istorie au fost angajate noi cadre didactice în special din rândul absolvenților din anul 1951 și care erau membri U.T.M.:

1. Radu Manolescu, 22 ani, asistent la catedra de istorie universală, absolvent 1951.

2. Achim Popescu, 24 ani, asistent la

catedra de istorie generală veche și arheologie, absolvent în 1951.

3. Alexandru Vasile, 24 ani, asistent la catedra de arhivistică, absolvent în 1951.

4. Vasile Asproiu, 28 ani, asistent stagiar la catedra de istoria României, absolvent în 1951.

5. Ciocârlie Tatiana, 22 ani, preparator la catedra de istoria României, absolventă în 1951.

6. Maria Rădulescu, 22 ani, preparator la catedra de istorie veche și arheologie.

7. Mircea Dae, 24 ani, preparator la catedra de istorie generală veche și arheologie, absolvent în 1951.

8. Doina Goleșcu Boișteanu, preparator la catedra de istorie generală veche și arheologie, absolventă în 1951.

Cât privește alte cadre didactice încadrate, acestea erau transferate de la alte instituții de învățământ și cultură. De exemplu, Aurel Roman, 33 ani, conferențiar la catedra de istoria României, până atunci tot conferențiar la Școala superioară de partid "A. I. Jdanov" pentru activității de partid, membru P.C.R.; Dumitru Tudor, 44 ani, profesor la catedra de istorie veche și arheologie, membru P.C.R., până atunci tot profesor titular din 1947 la Universitatea din Iași, Facultatea de istorie; Ion Negoiu, 25 ani, asistent la catedra de istoria României, absolvent în 1950, cu studii în U.R.S.S. în anii 1949-1950, iar în anii 1951-1952, muzeograf la Muzeul de istorie al P.C.R.

Tabel privind noi încadrați din anii 1950, 1951 și 1952

Gr. didactic	1950	1951	1952	Total
Prof.	4	-	1	5
Conf.	1	-	1	2
Asist.	7	5	1	13
Prep.	2	3	-	5
Total general:	25			

Numărul prea mare de cadre didactice nou angajate în anii 1950-1952 a determinat de sine în anii 1951-1952 comprimarea unor cadre didactice mai vechi de la Facultatea de istorie considerate indezirabile cărora, în adresa de încetare a funcționării, li se invocau diferite motivații din cele mai fanteziste ca: "destituire" sau "restrângerea activității", sau "eliberarea din funcție". Oricum, motivele adevărate erau cele politice și nu cele profesionale. În această categorie au fost cuprinși în 1951 conferențiarul Ion Barnea, asistentii: Ilie Corfus, Gh. Cronț, Corneliu Mateescu, Constantin Șerban, Damaschin Mioc, Nicolae Stoicescu, Buni Corina, Vasile Liveanu, Rodica Voropanov, Marin Nicolau Golfin, Ion Pion Popescu, preparatorii Dae Mircea și Doina Goleșcu Boișteanu. Marea majoritate a celor comprimați s-au transferat la institutele de istorie și arheologie ale Academiei R.P.R., alții și-au continuat activitatea didactică în învățământul secundar.

În anul 1952 a urmat al doilea ieșalon de comprimați de la Facultatea de istorie bucureșteană în număr destul de mare și anume, profesorul Alexandru Elian, conferențiarul Vasile Mihordea, asistentii Maria Alexandrescu Dersca, Lia Lehr, Sebastian Manea, Tatiana Ciocârlie, Eugen Comșa, preparator Maria Rădulescu. Cât privește motivația comprimării lor și activitatea didactică viitoare situația a fost asemănătoare cu a cadrelor didactice comprimate în anul precedent.

În anii ce au urmat, 1953-1959, erodarea cadrelor didactice de la această

facultate a cunoscut un ritm mai lent în sensul că au fost mai puține comprimări și mai multe transferuri la alte instituții culturale și cu caracter științific. Astfel, profesorul Nicolae Deleanu s-a transferat în 1954 pe postul de conferențiar la Institutul de arte plastice "Nicolae Grigorescu" din București la catedra de istoria României, unde a funcționat până în 1956, profesorul Solomon Știrbu a funcționat până în 1955, dată după care a fost transferat în învățământul secundar; asistentul Eric Frances a fost promovat lector, apoi mutat la catedra de bizantinologie, până în 1956, dată după care s-a transferat director la Colegiul avocaților din București (era licențiat în Drept din 1932); asistentul Grigore Popescu a funcționat până în 1957, dată după care s-a transferat ca redactor la Editura Academiei R.P.R.; conferențiarul Aurel Roman a funcționat până în 1957, când s-a transferat la Universitatea "Ștefan Gheorghiu"; asistentul Vlad Zirra a funcționat până în 1955, dată după care s-a transferat ca șef de secție la Muzeul de istoria orașului București; în fine, profesorul N. Georgescu Tistu a funcționat până în 1959, când a fost pensionat.

În privința noilor cadre didactice încadrate la Facultatea de istorie între 1954-1959 marea lor majoritate au fost noi absolvenți ai facultății, iar din punct de vedere politic toți erau membri ai P.C.R.: Florentina Preda, 23 ani, preparator la catedra de istoria României din 1953, Constantin Corbu, 29 ani, lector la catedra de istoria României din 1957, Ion Șendrulescu, 31 ani, asistent din 1954 la aceeași catedră, Dumitru Ionescu, 31 ani, asistent din 1954 la aceeași catedră, Ion Gheorghiu, 28 ani, conferențiar la aceeași catedră din 1953, absolvent în 1949, până atunci a urmat doctoratul în U.R.S.S., Ana Benea, 27 de ani, lector la catedra de istoria României din 1954 a funcționat până în 1957 când s-a transferat ca muzeograf la Muzeul de istorie a orașului București, Alexandru Vianu, 38 ani, conferențiar la catedra de istorie a U.R.S.S. din 1954, urmasa doctoratul în U.R.S.S. în anii 1950-1954, Victor Tănăsescu, 25 de ani, asistent la catedra de istorie universală absolvice Facultatea de relații internaționale în U.R.S.S. la Kiev în 1956, Aron Petric, 39 de ani, lector la catedra de istoria României în 1954, până atunci lector la Facultatea muncitorească din București, între 1949-1954, Gheorghe Cazan, 23 ani, lector la catedra de istorie universală din 1954, absolvent al Facultății de istorie a Universității "I.G. Sevcenko" din Kiev (U.R.S.S.), Florentina Cazan, 23 ani, asistent la catedra de istorie universală din 1955, Venera Teodorescu, 31 ani, asistentă la catedra de istoria României din 1954, până atunci asistentă la Institutul de pedagogie din 1952, Nathan Lupu, 37 ani, conferențiar la catedra de istorie universală din 1958, până atunci conferențiar la catedra de socialism-științific; Ladislau Banyai, 51 ani, profesor din 1958 la catedra de istoria României, până atunci, activist P.C.R. în 1940-1944, profesor la Universitatea din Cluj 1946-1957, rectorul acestei universități în 1952-1956, locțiitor al ministrului Învățământului între 1956-1958; Constantin Velichi, 44 ani, lector la catedra de istorie universală din 1956, până atunci profesor secundar; Vasile Asproiu, 26 ani, asistent din 1959, absolvent în 1959; Iulian Cârțan, 26 ani, preparator la catedra de istoria României din 1959; Silvia Istrati, 27 ani, asistentă din 1959 la catedra de istorie universală.

Astfel s-a prezentat în linii generale timp de peste un deceniu procedeul de epurare a cadrelor didactice de la Facultatea de istorie bucureșteană în perioada stalinistă a guvernării comuniste din România. El a avut caracterul unui adevărat cataclism cultural-științific pregătit în anii 1945-1946, declanșat cu putere în anul 1947, urmat de o perioadă de relativă stabilitate în mișcarea cadrelor didactice în anii 1948-1950, reluat cu o intensitate mai redusă în anii 1951-1952 și încheiat în anii 1953-1959, perioadă care marca începutul unei stabilități de lungă durată scopul urmărit de până atunci fiind atins de politica promovată de P.C.R.

Desfășurarea timp de peste un deceniu a acțiunii de epurare a cadrelor didactice de la Facultatea de istorie bucureșteană, care s-a încheiat în anii '50 "anii stalinismului cultural deplin", a fost considerată pe drept cuvânt o "perioadă extrem de dureroasă pentru spiritualitatea românească". În contextul acestei drame prin care se punea sub semnul întrebării însăși existența națiunii române în comunitatea popoarelor europene, cei mai de seamă reprezentanți ai intelectualității românești au fost înlocuiți cu "persoane care propagaseră (până atunci) cu mult aplomb noul crez ideologic al zilei, dar a căror competență profesională era cel puțin dubioasă". Dar nu numai atât. Noile cadre didactice promovate și menținute apoi multă vreme, unele chiar până la pensionare în Facultatea de istorie, au făcut inadmisibile concesii autorităților guvernamentale comuniste care controlau pe deplin procesul de învățământ în țara noastră, prin elaborarea și predarea unor cursuri universitare de istorie universală și istorie națională în care prelua lupta de clasă în relațiile sociale, iar ideea națională și conceptul de patriotism erau complet revizuite și lipsite de conținutul lor esențial, în concordanță cu principiile ideologiei marxist-leniniste și staliniste. În aceste condiții, a fost alterat și chiar falsificat conținutul învățământului universitar la disciplina istoriei.

Toate acestea au generat consecințe imediate pentru istoriografia românească, care, în comparație cu situația de dinainte de 1944 au fost complet dăunătoare și potrivnice interesului națiunii românești. Pentru ca activitatea noii categorii de istorici, totodată și universitari, acreditați pe lângă autoritățile guvernamentale comuniste, să se desfășoare în condiții favorabile pentru rescrierea și predarea istoriei la catedră, s-a trecut, prin emiterea unor decizii ministeriale, mai întâi la desființarea institutelor de specialitate a căror conducere și mai ales ale căror programe de cercetare științifică erau ostile ideologiei marxist-leniniste și staliniste. Ne referim la Institutul de istorie națională, creat în 1942 și condus de profesor Constantin C. Giurescu, și Institutul de studii și cercetări balcanice, creat în 1939 și condus de profesor Victor Papacostea a căror activitate a fost sistată în toamna anului 1947. Singurele institute de acest fel mai vechi și-au schimbat din mers și conducerea și programul de cercetare: Muzeul național de antichități transformat în Institutul de arheologie, pus sub conducerea profesorului Emil Condurachi, și Institutul de istorie universală transformat în Institutul de istorie pus sub conducerea profesorului Andrei Oțetea, ambele institute aparținând Academiei Române devenită în 1948 Academia R.P.R. Drept urmare, la sfârșitul anilor '40 și în anii '50 s-au creat noi institute de istorie și anume: Institutul de istoria artei (1949), Institutul de istorie Iași (1949), Institutul de istorie din Cluj (1949), toate subordonate Academiei R.P.R., Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. (1951), Asociația slavistilor din R.S. România (1956) și

Societatea de științe istorice și filologie (1949).

În același scop în anii 1945-1949 a fost sistată apariția unor importante periodice de istorie astfel din 1945: *Balkanica*, *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, *Cronica numismatică și arheologică*; din 1946: *Arhiva românească* din Iași, *Revista arhivelor*, *Revista istorică Transilvania* din Cluj; din 1947: *Buletinul Societății numismatice române*, *Buletin de la section historique de l'Academie Roumaine*, *Cercetări istorice*, din Iași, *Dacia* seria veche, *Hrisovul*, *Revista istorică română*, *Revue historique du sud-est europeen*; din 1948: *Analele Academiei Române*, *Anuarul Institutului de studii clasice*, din Cluj; din 1949: *Apulum*, *Acta Musei Apulensis* din Alba Iulia. În locul lor au fost create noi periodice de istorie în anii 1948-1958, după cum urmează: în 1948: *Buletinul științific al Secției de istorie, filozofie, economico-juridice al Academiei R.P.R.*, *Revista de știință-filozofie-arte* devenită în 1949 *Revista de știință și filozofie*, apoi *Studii, revista de istorie*; din 1950: *Studii și cercetări de istorie veche*, *Studii și cercetări de istorie medie*; din 1951: *Analele Universității București, seria istorie*; din 1953: *Materiale și cercetări arheologice*, din 1954: *Studii și cercetări de istoria artei*, din 1955: *Anale de istorie, Studii și articole de istorie, Studii și cercetări bibliografice*; din 1956: *Studii și cercetări a Muzeului Brukenthal din Sibiu*, *Studia Universitatis "Babeș-Bolyai" seria Historica* din Cluj, *Anuarul Institutului de istorie din Cluj*, *Studii și materiale de istorie*, *Studii și materiale de istorie contemporană*; din 1957: *Studia et acta orientalia*, *Dacia* seria nouă, *Studii și materiale de istorie modernă*; din 1958: *Romanoslavica*.

Urmărindu-se același scop, scrierea istoriei naționale de pe poziții ideologice materialist istorice și materialist dialectice încă din 1940 a fost publicată prima listă a tipăriturilor interzise ca dăunătoare spiritului uman din țara noastră cuprinzând circa 2000 de titluri printre ele aflându-se și cele care puteau contribui la elaborarea cursurilor universitare de la Facultatea de istorie. Doi ani mai târziu a apărut a doua listă de patru ori mai amplă cuprinzând peste 8000 de titluri, volum completat cu un Supliment elaborat între 1 mai - 1 noiembrie 1948. Noul volum cuprinzând tipăriturile incriminate era precedat de o listă cu 55 de nume de autori români (28) și străini (27) ale căror opere erau interzise în totalitatea lor, respectivii autori fiind înalte personalități politice în perioada interbelică și postbelică, printre cei străini aflându-se generalul Charles de Gaulle și primul ministru al Marii Britanii Winston Churchill. În rândul celor peste 8000 de titluri de lucrări se aflau mai întâi cele care priveau istoria Transilvaniei, Basarabiei, Bucovinei, Dobrogei; multe lucrări aparțineau unor clasici ai literaturii române: Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Alexandru Odobescu, Ion Ghica, Bucura Dumbravă etc. Un loc important îl ocupau cărțile aparținând unor cunoscuți istorici români începând cu secolul al XVIII-lea, ca Dimitrie Cantemir, *Hronicul vechimii romano-moldo-vlahilor*, București, 1943, N. Bălcescu, *Mișcările revoluționare. Mișcările românilor din Ardeal, în 1848*, București, 1937; Mihail Kogălniceanu, *Documentele partidei naționale din Moldova*, Iași, 1883; B.P. Hașdeu, *Ion Vodă cel cumplit*, București, 1942; N. Bănescu, *Historical Survey of the rumanian people*, București, 1926; Constantin C. Giurescu, *Din trecut*, București, 1942; Gh.I. Brătianu, *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, București, 1945; N. Iorga și Petre P. Panaitescu și alții, *Figurile revoluționare*

românești, București, 1937; Petre P. Panaitescu, *Correspondența lui C. Ipsilanti cu guvernul rusesc 1806-1810*, București, 1933; Ion Nistor, *Campania lui Mihai Viteazul în Pocuția*, București, 1943; Victor Papacostea, *Un observator prusian în țările romane acum un veac*, București, 1942; A. Sacerdoțeanu, Emil Vărtosu, *Unirea românilor 1599-1859-1918*, București, 1938; Radu Rosetti, *Partea luată de armata română în războiul din 1877-1878*, București, 1926; Emil Vărtosu, *Tudor Vladimirescu*, București, 1944, Florian Cristescu, *Povestea neamului nostru*, 3 vol. București, 1946; Șt. Diamand, *Oameni și aspecte din istoria românilor*, București, 1940; A. Boldur, *Contribuții la istoria românilor*, Chișinău, 1940; Titu Maiorescu, *Istoria contemporană a României*, București, 1925; Ilie Remus, *Istoria românilor*, București, s.a. Ed. Cugetarea; Horia Ursu, *Scurta istorie a românilor*, București, 1941; Constantin C. Giurescu, *Die europäische Rolle rumänischen Volkes*, București, 1941; N. Iorga, *Trei lecții de istorie despre însemnătatea românilor în istoria universală*, Vălenii de Munte, 1912; Ion Lupaș, *Istoria unirii românilor*, București, 1937; V. Motogna, *Istoria veche a românilor de la origini până în veacul al XIII-lea*, București, 1941; Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, vol. 2-3, București, 1943 etc. Altele se refereau în mod exclusiv la primul război mondial: C. Kirilescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*, 3 vol., București, C. Găvănescu, I. Manolescu, *Războiul cel mare, 1914-1918*, București; V. Bănu, *Însemnări din războiul României mari*, 2 vol. Cluj, 1926; Alex. Averescu, *Notițe zilnice din război 1916-1918*, București; A. Cosma, *Generalul Berthelot și desrobirea românilor*, București, 1932. În fine, unele erau cărți de istorie universală: B. G. Asan, *Rusia în mersul ei către Bizanț*, București; Gh. Andreescu, *Cântarea Nibelungilor repovestită tineretului*, București, 1943; N. Bogdan, *Carol al XII-lea*, București, 1930; H. van Loon, *Istoria omenirii*, București etc.

În aceași vreme a început procesul de rescriere a istoriei naționale, de fapt o completă revizuire a trecutului țării, prin apariția în toamna anului 1947 a istoriei României, manualul unic pentru clasa a III-a gimnaziu și clasa a IV-a secundară, având ca autori pe profesorii: D. Tudor, Gh. Georgescu, V. Maciu și Mihail Roller, ultimul fiind și redactorul responsabil. În prefața la prima ediție (până în anul 1948 au mai apărut încă alte trei ediții) se preciza că "Istoria de față se deosebește structural de istoriile scrise până astăzi prin concepție și metoda științifică ce-i stă la bază" pe de o parte, iar pe de alta că autorii au considerat necesar să scoată în evidență "frământările din fiecare epocă dată" și anume "frământările sclavilor din timpul Daciei romane, frământările țăranilor, ale orășenilor, ale muncitorimii" care considerau ei "n-a constituit o preocupare serioasă în istoriografia noastră de ieri". În capitolul introductiv autorii abordau problema însemnătății istoriei patriei, a izvoarelor istoriei României, a periodizării acesteia, ținându-se seama de "forțele și relațiile de producție" care "determină caracterul orânduirilor și succesiunii lor". Autorii au mai inclus în capitolul introductiv și periodizarea istoriei universale și a României.

În schimb, se trece sub tăcere acapararea Bucovinei în 1775 de către Habsburgi și a Basarabiei de către imperiul țarist (1812), teritoriile românești care au fost în acea vreme un obiect de tranzacție între Imperiul otoman și cele două mari puteri europene. De asemenea, se dădea o exagerată amploare mișcării muncitorești în epocile modernă și contemporană. În schimb, erau tratate extrem de sumar

problemele culturii în epocile modernă și contemporană în istoriografia românească. Totuși, autorii manualului unic apreciau bogata activitate istoriografică a lui Nicolae Iorga drept "tumultoasă și nu întotdeauna obiectivă", în perioada 1900-1918, iar pentru perioada 1918-1944 că în acea vreme "în istorie și filologie activează oameni de știință formând școala istorică, filologică și arheologică din Cluj, București în preocupările lor aceste școli tind să dezvelească și să lămurească o serie de laturi insuficient cunoscute din istoria țării și a limbii noastre". În ediția din 1952, a aceluiași manual, despre Nicolae Iorga se afirma: "în domeniul cercetărilor istorice publică lucrări I. Bogdan și în afară de activitatea abundentă dar neștiințifică a lui N. Iorga se manifestă Vasile Pârvan etc.", iar despre istoricul Gh. Brătianu se preciza că este un "reacționar inveterat".

De altfel, în noua orientare a istoriografiei românești în perioada în care a avut loc epurarea cadrelor didactice de la Facultatea de istorie bucureșteană un important rol l-a avut din 1948 revista "Studii", al cărei conținut inițial a fost cu caracter enciclopedic. Abia din 1955, această revistă a început să publice numai articole de istorie. Prin intermediul acestui periodic, istoriografia românească pășea într-o nouă etapă și anume a ideologizării marxist-leniniste a conținutului cercetărilor din domeniul istoriei. În coloanele ei apăreau deseori directive ale P.C.R. privind noua orientare pe care trebuia s-o reflecte cercetarea istorică românească. Iată un titlu semnificativ al uneia din aceste directive: *Să ne însușim învățătura marxist-leninistă și cuceririle științei sovietice pentru a asigura înflorirea științei istorice în R.P.R.* Prin intermediul acestui periodic specialiștii din domeniul istoriei luau cunoștință de "sarcinile de mare răspundere puse de Congresul al II-lea al P.M.R. în fața istoricilor". Tot în paginile acestui periodic se mai întâlnea punerea în aplicare a unor prevederi ale Reformei învățământului din 1948 și elaborarea de programe analitice nu numai pe nivelul învățământului gimnazial și secundar, dar și universitar, programe analitice uniforme la nivel național.

Drept urmare, membrii catedrelor de istorie de la Facultatea de istorie bucureșteană au început să elaboreze de îndată, dar să și discute în colective de catedră astfel de programe analitice, care apoi urmau să fie înaintate decanatului. O astfel de consfătuire a avut loc în ziua de 23 august 1949 la Institutul de istorie al Academiei R.P.R. prezidată de profesor P. Constantinescu-Iași, directorul Institutului. La aceasta au luat parte următoarele cadre didactice: profesor N. Popescu, Dumitru Berciu, Gh. Ștefan, Emil Condurachi, Grigore Preoteasa, Iorgu Stoian, conf. Barbu Cămpina, Vasile Maciu, Gh. Georgescu Buzău, Gh. Matei, Letiția Lăzărescu. Cu acest prilej s-a discutat proiectul cursului de istorie veche a României elaborat de profesor Gh. Ștefan și totodată s-a propus elaborarea programelor pentru cursurile de istorie medie, modernă și contemporană a României, stabilindu-se și colectivele de cadre didactice cărora le revenea această sarcină. După ce aceste proiecte de programă analitice erau elaborate și discutate, ele erau înaintate spre aprobare secției de propagandă a C.C. al P.M.R.. Cursurile universitare privind istoria României erau supuse în prealabil unor discuții cu participarea specialiștilor în domeniu, și de la alte centre universitare, alături de cel bucureștean.

Programele analitice ale cursurilor universitare de la Facultatea de istorie bucureșteană reflectau, în linii mari, tematica de bază a "Manualului unic de istorie R.P.R." apărut în 1952 într-o nouă ediție semnată

(continuare în pagina 8)

Epurarea cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie din București
(1945-1952),

II

(urmare din pag. 7)

ca autor numai de Mihail Roller în calitate de redactor responsabil. În prefața noii ediții se afirma că manualul fusese revizuit, completat și îmbunătățit pe baza sugestiilor primite din partea unor foruri competente, ținându-se seama și de criteriile și sugestiile formulate la ediția în limba rusă apărută la Moscova în 1950.

În anii '50 și '60 istoriografia românească s-a îmbogățit nu numai cu noile ediții ale acestui manual, cu cursurile universitare predate la Facultatea de istorie bucureșteană, dar și cu un mare număr de studii de proporții diferite privind aspecte din istoria R.P.R. prezentate sub forma unor comunicări susținute la sesiunile științifice organizate în anii 1950 și 1953 de către Secția de științe istorice a Academiei R.P.R. În cadrul lor, Barbu Cămpina a analizat începutul luptei pentru centralizarea statului în Țara Românească și Moldova, Alexandru Vianu a adus noi contribuții privind procesul de destrămarea feudalismului în Principatele române, Solomon Știrbu a susținut, adesea forțând conținutul documentelor, existența unor strânse legături între "răscoala" din 1821 și mișcările revoluționare din țările vecine Principatelor române, Andrei Oțetea a prezentat procesul de constrângere extraeconomică a clăcașilor din Țara Românească și Moldova la începutul secolului al XIX-lea pe baza aprecierilor făcute de K. Marx Regulamentului organic, Ion Gheorghiu a susținut aportul benefic al legăturilor României cu Rusia țaristă în timpul neutralității din timpul primului război mondial, Aurel Roman a insistat asupra implicațiilor trusturilor occidentale în politica internă a României cu prilejul elaborării legii minelor din 1924 etc. N-au lipsit cu acest prilej comunicările prin intermediul cărora era blamată istoriografia românească din perioada interbelică, cum ar fi aceea a istoricului Constantin Daicoviciu consacrat poziției antiștiințifice cu privire la daci reflectată în lucrările lui Grigore Tocilescu, A. D. Xenopol, I. Andrieșescu, V. Părvan, N. Iorga.

Noile contribuții științifice la istoriografia românească în primul deceniu de după 23 august 1944 s-au reflectat într-un amplu studiu aparținând unui grup de specialiști și anume V. Chereșteșiu, Eugen Stănescu și Ion Ionașcu. Mai întâi, autorii acestui bilanț din "deceniul glorios" aduceau un cald omagiu, nu numai apariției manualului unic de istoria României din 1947, dar și reformei învățământului din 1948. S-au referit la realizările din domeniul fiecărei epoci istorice, scoțând în evidență temele noi abordate și intrate în circuitul științific național și

internațional. Mai mult, considerau că aceste noi contribuții științifice erau binevenite în vederea pregătirii unei mari sinteze de nivel academic privind "Istoria R.P.R."

Contribuții de acest fel au devenit publicații după 1954 pentru istoria veche istoricii: Dumitru Tudor, Ion Nestor, Constantin Daicoviciu, Dionisie Pippidi, Radu Vulpe, Maria Comșa, pentru istoria medie, Mihai Berza, Constantin Chihodaru, Damaschin Mioc, K. Horedt, Eugen Stănescu, Ștefan Pascu, Barbu Cămpina, David Prodan, Alexandru Elian, Sergiu Columbeanu, Bujor Surdu, pentru istoria modernă: Andrei Oțetea, Dan Berindei, Nichita Adăniloae, Traian Lungu, N. N. Constantinescu, Vladimir Diculescu, iar pentru istoria contemporană Nicolae Copoiu, P. Constantinescu-Iași, Gh. Matei, Ion Gheorghiu, I. Cicală, Janeta Benditer, Gh. Haupt etc..

În același scop, s-au editat instrumente de lucru de mare însemnătate ca de exemplu P.P. Panaitescu, *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei R.P.R.* (București, 1958), xxx *Cronicle slavo-romane din secolele XV-XVI*, publicate de Ion Bogdan într-o nouă ediție de P. P. Panaitescu (București, 1959), G. Ducas, *Istoria turco-bizantină*, ed. V. Grecu (București), xxx, *Documente privind istoria României* (documente interne medievale sec. XIV - 1625, 28 vol. (București 1951-1957), *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, 9 vol. (București 1952-1955), *Răscoala țărănilor din 1888* (documente și mărturii), București, 1959. Acestea din urmă se adaugă altei culegeri de documente cu titlul *Răscoala țărănilor din 1907*, apărută în 3 vol., sub redacția lui Mihail Roller (București, 1948); xxx, *Documente privind Unirea Principatelor, rapoartele consulatului Austriei din Iași (1856-1858)*, publicate de Dan Berindei, București, 1959.

În afară de acestea a sporit activitatea șantierelor arheologice aproape în toată țara ca urmare a sprijinului material și uman acordat de Secția de științe istorice a Academiei R.P.R. condusă de Mihail Roller. De asemenea, în vederea elaborării noii sinteze a istoriei României s-au făcut pași importanți și prin adoptarea unei noi periodizări a acesteia, pe baza propunerilor istoricului Andrei Oțetea, care restructura și conținea precizări cronologice mult deosebite de cea care stătea la baza manualului unic de istoria României de sub redacția lui Mihail Roller. Potrivit acestei noi periodizări, epoca străveche, divizată în: epoca pietrei, a bronzului și a fierului, avea ca limite

cronologice 115000 a.H. - 100 d.H.; epoca veche, 100 d.H. - sec. X; epoca feudală cu trei stadii principale: feudalismul timpuriu sec. XI-XIII, feudalismul dezvoltat sec. XIV - mijlocul secolului al XVIII-lea, feudalismul întârziat și în descompunere 1750-1848; epoca modernă și contemporană: perioada capitalistă 1848-1944, împărțită în trei subperioade 1848-1878, 1878-1918 și 1918-1944 și perioada socialistă, care începea cu actul de la 23 august 1944 și cu revoluția democrat-populară.

În 1957 munca de elaborare a noii sinteze de istoria României cunoscută ulterior sub numele de tratatul de istoria României, a intrat într-o nouă fază și anume aceea a elaborării tematicii largite a acesteia care a cunoscut o formă preliminară în 1956 potrivit căreia se stabilea redactarea în trei volume, primul volum cuprinzând printre altele o introducere generală în care erau expuse principiile și metodele de muncă folosite care urmau să fie în atenția autorilor. Totodată erau stabiliți redactorii responsabili ai tratatului și anume istoricii P. Constantinescu-Iași, Constantin Daicoviciu, Andrei Oțetea și Mihail Roller. În privința structurării tratatului, cele trei volume proiectate urmau să se încadreze în următoarele limite cronologice: vol. I *Istoria veche a României din paleolitic până în sec. X*; vol. II *Istoria medie a României din sec. X până în preajma anului 1848*; vol. III *Istoria modernă și contemporană a României din 1848 până în 1960*. În fine coordonarea redactării acestui tratat era încredințată și unor redactori adjuncți stabiliți la fiecare din cele trei volume; astfel la vol. I istoricii: Em. Condurachi, I. Nestor și Gheorghe Ștefan; vol. II istoricii: David Prodan, Mihai Berza, Barbu Cămpina și Ștefan Pascu, iar la vol. III istoricii: Ladislau Banyai, V. Chereșteșiu, Valerian Popovici, Gh. Haupt, V. Maciu și Gh. Matei. De reținut faptul că la elaborarea tematicii largite, care cuprindea 155 pagini tipărite colaboraseră specialiști de la facultățile de istorie din București, Iași și Cluj, precum și de la toate institutele de istorie și arheologie ale Academiei R.P.R. Concomitent cu aceste pregătiri preliminare în vederea elaborării tratatului de istoria României, s-a inițiat elaborarea de către specialiști din institutele de istorie ale Academiei R.P.R. ample bibliografii care cuprindeau studii și articole de istorie, istoria concepțiilor filozofice și social-politice, istoria culturii, istoria științei, istoria limbii, istoria literaturii, istoria artei, istoria instituțiilor culturale. În fine, după acceptarea de către Secția de științe istorice a Academiei R.P.R., a istoricilor care urmau să colaboreze la

redactarea acestei mari sinteze de istoria României s-a trecut la redactarea capitolelor și subcapitolelor acesteia. Ceea ce a urmat se știe și anume că în 1960 a apărut primul volum care cuprindea: comuna primitivă, sclavagismul, perioada de trecere la feudalism. Doi ani mai târziu era dat publicității volumul II cuprinzând: feudalismul timpuriu, feudalismul dezvoltat în condițiile fărâmițării feudale și ale luptei pentru centralizarea statului, feudalismul dezvoltat în condițiile instaurării dominației otomane (a doua jumătate a secolului al XVI-lea). După alți doi ani au văzut lumina tiparului încă două volume și anume vol. III, cuprinzând: feudalismul dezvoltat în secolul al XVII-lea, și la începutul secolului al XVIII-lea, destrămarea feudalismului și formarea relațiilor capitaliste, iar vol. IV, cuprinzând formarea și consolidarea orânduirii capitaliste (1848-1878).

La vremea respectivă după sinteza privind "Viața feudală în Țara Românească și Moldova" (sec. XIV-XVII) elaborată de un grup restrâns de istorici, tratatul de istorie a fost considerat una din cele mai importante lucrări științifice de istorie națională, elaborată de pe pozițiile noii ideologii marxiste. Iată ce se scria în Prefața primului volum în această privință: "Volumul de față cu care se deschide seria volumelor din istoria României, înfățișează în paginile sale dezvoltarea societății omeneste pe teritoriul Republicii Populare Române de la apariția omului pe pământul patriei noastre până în sec. al X-lea... elaborarea acestui volum reprezintă strădanile istoricilor și arheologilor români marxiști...". Așadar, acestea erau consecințele imediate pentru istoriografia românească generate de epurarea cadrelor didactice de la Facultatea de istorie din București în anii 1945-1952 și anume transformarea ei într-o istoriografie marxistă așa cum o definea încă din 1962 istoricul P. Constantinescu-Iași într-un studiu în care elogia munca și devotamentul "cercetătorilor istorici marxiști și a tuturor colaboratorilor ce și-au însușit concepția și metodele științifice înaintate, bazate pe învățătura marxist-leninistă", care lucrau în acea vreme la redactarea diferitelor volume ale acestei sinteze. Tot așa și istoricul Andrei Oțetea publica în 1965 un amplu studiu consacrat "problemelor istoriografiei marxiste române", elogiind această transformare pe care a suferit-o istoriografia românească în epoca postbelică, făcând printre altele referiri la realizarea sintezei istoriei României.

(Sfârșit)

Constantin Șerban

Un roman zguduitor: "În colții lupilor"

O autentică creație literară de sertar, ținută ascunsă zeci de ani, a văzut recent lumina tiparului. Este vorba de romanul *În colții lupilor*, avându-l ca autor pe Andrei Mazilu, fost redactor al revistei "Familia" din Oradea și al publicațiilor armatei în deceniile patru și cinci, iar ulterior, secretar general al Radiodifuziunii Române.

Romanul *În colții lupilor*, unicul scris de Andrei Mazilu, face nemeritat din autor un debutant la venerabila vârstă de 70 de ani, în loc de unul la 25 de ani. De ce? Pentru simplul, dar hotărâtor motiv, că în situația din România predecembrină nu era posibil și nici probabil oportun pentru autorități - dezvoltarea aspectelor, evenimentelor, practicilor și datelor incriminatorii redată în opera sa, chiar dacă ar fi fost redusă ca dimensiune la jumătate, din rațiuni și constrângeri editoriale.

Andrei Mazilu, a adunat, constrâns de împrejurări de viață, atâtea întâmplări, fapte și comportamente umane, câte majoritatea semenilor săi întâlnesc până la trecerea lor inevitabilă în lumea umbrelor și a întinericului veșnic.

Datorită acestor particularități dar și problematicii pe care autorul o prezintă

cronologic și persuasiv, cu un meșteșugit talent literar și într-un stil captivant, romanul *În colții lupilor* reprezintă indubitabil un unicat în literatura română postbelică. Chiar mai mult, un roman - document.

Autorul ne înfățișează, cu forța argumentelor imbatabile ale trăirilor personale de maximă încordare, date, fapte, întâmplări și acțiuni ce frizează neverosimilul. Un om obișnuit, care n-a fost pus de împrejurări de viață să treacă prin astfel de peripeții va fi tentat să le considere pure ficțiuni. Ceea ce ar fi preferat și autorul decât să le trăiască, la cea mai frumoasă vârstă, aceste clipe dramatice relatate.

Din nefericire pentru Andrei Mazilu, care a fost târât și implicat în situații nedorite, romanul *În colții lupilor* desfiind literatura fantasticului, înlocuind-o cu tragismul întâmplărilor prin care a trecut într-o anumită perioadă a vieții sale zdruncinate. Autorul prezintă cititorilor consecințele unor hotărâri samavolnice luate la nivelul de comandă al unor eșaloane ale fostului regim sovietic în disprețul cinic al elementarului respect față de cetățenii altor state "frățești", numai și numai pentru promovarea intereselor și orgoliului U.R.S.S. și al partidului său unic, P.C.U.S. Practici profund dictatoriale ridicate

la rangul de politică statală, apăsătoare detestabile, inumane și condamnabile pe plan internațional. Comportamentul tiranic, de fiare dezlănțuite, îl întâlnim în enigmaticul și costisitorul război fratricid din peninsula coreeană, devenit prin vrerea premeditată și discreționară a mai marilor lumii - S.U.A. și U.R.S.S., ce urmăreau atunci, ca și acum, înfățișarea și perpetuarea influențelor lor nefaste în acest spațiu, câmp experimental pentru arme ale morții și distrugerii.

Scenele autentice de groază descrise de autor sunt parcă scoase din imaginația bolnavicioasă a unui demont incurabil. Ororile războiului, arbitrarul comandanților de tot felul și conduita primitivă, barbară chiar, a executanților yankei în special, depășesc cu mult cele mai înspăimântătoare producții hitchcockiene. Scenele care înfățișează "distracția" americană numită "ruleta rusească" ne cutremură și revoltă, instalând o stare de repulsie față de asemenea "distracții" abominabile, ce pun în evidență gradul de decadere umană la care au putut ajunge unii semeni de-ai noștri, incapabili să se amuze altfel decât pe seama prizonierilor ale căror capete se constituiau în "tinte de tir". Și aceasta prin sfidarea celor mai elementare reguli ale Dreptului Internațional Umanitar cu privire la tratamentul prizonierilor și al populației civile.

Toate aceste incredibile manifestări și acțiuni incalificabile ale ființei umane vin, din nou, să confirme un dureros adevăr axiomatic: "Cel mai mare dușman al omului este, din păcate și paradoxal, omul însuși".

Cum tot paradoxal este și faptul că autorul, onorat cu cele mai înalte distincții și avansat până la gradul de colonel pentru eroismul dovedit pe câmpul de luptă și în cursul luptelor aeriene, doborând cincizeci de avioane inamice, atrăgându-și infamant admirativul apelativ "Diavolul roșu", și dat prioritar în urmărire de generali americani Mark Wayne Clark și succesorul acestuia Matthews Ridgways, la revenirea în patrie sa constată că a rămas tot sergent, grad avut înainte de trimiterea lui pentru o specializare în U.R.S.S., dar sub o altă identitate!!!

O adevărată ciudățenie, printre multe altele, peste care Andrei Mazilu încearcă să treacă cu delicatețe și înțelegere, dar și cu o firească amărăciune.

Scriș cu mult patos, într-un stil coerent și incitant, în care fraza curge ușor, făcându-l pe cititor să-i parcurgă cu nerăbdare crescândă paginile, romanul-epopee *În colții lupilor* este un veritabil avertisment adresat întregii umanități de a condamna și preveni repetarea unor astfel de fapte reprobabile.

Mircea Manea

Anii necunoscuți ai lui Iisus (IV)

(urmare din numărul trecut)

Că a călătorit de mai multe ori la Ierusalim ne-o spune chiar el într-una din acele invocații adresată orașului sacru: "Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de câte ori am vrut să strâng pe fiii tăi, cum își strânge găina puii sub aripă, și n-ai vrut!" (Luca 13.34).

Aceste cuvinte: "de câte ori am vrut să strâng pe fiii tăi" ... "și n-ai vrut" presupun vizite mai dese decât acelea prilejuate de marile sărbători religioase, și mai presupun și încercări efective ale lui Iisus de a-și forma partizani ai doctrinei sale chiar în inima iudaismului. Vizitele sale, mai ales după moartea lui Iosif, trebuie să se fi înmulțit.

De atunci pot să dateze relațiile sale cu Nicodim, notabilitate publică importantă, unul din membrii Sanhedrinului, despre care știm din *Evangelia după Ioan* că obișnuia să-l frecventeze pe Iisus noaptea și că purta cu el conversații pe temele noii religii. La fel cu Iosif din Arimatea și el membru al Sanhedrinului, cel care își oferă mormântul pentru îngroparea lui Iisus, simpatizant al mișcării, și, după Ioan, chiar "ucenic", "dar într-ascuns, de frica iudeilor". (Ioan. 19.38).

Ca Nicodim și Iosif vor fi fost și alții, prieteni sau pe cale de a-i deveni discipoli, între care îi putem aminti și pe membrii familiei evangelistului Marcu, poate chiar pe părintele acestuia, pe care trebuie să-l fi cunoscut foarte bine și care i-a fost fără îndoială discipol, dacă luăm de bună părerea unor bibliști că în casa lui Marcu ar fi avut loc Cina cea de Taină, căci iată cum îi îndeamnă Iisus pe Petru și Ioan, trimiși să-i pregătească cina pascală: "Duceți-vă în cetate; acolo aveți să întâlniți un om ducând un ulcior cu apă; mergeți după el. Unde va intra el, spuneți stăpânului casei: "Învățătorul zice: "Unde este odaia pentru oaspeți, în care să mănânc Paștele cu ucenicii Mei?". Și are să vă arate o odaie mare de sus, așternută gata ..." (Marcu 14.13-15, Luca 22.10-12).

Tot dintr-o perioadă premergătoare celei evanghelice trebuie să fi datat și prietenia sa cu Simon leprosul și cu Lazăr, ambii din Betania și desigur cu cele două surori ale celui din urmă. Marta și Maria, familii pe care Iisus le frecventa periodic ca terapeut, boala de care suferea Lazăr având accese care se repetau dacă ținem seama de cuvintele Martei pe care le adresează lui Iisus, când acesta vine și constată moartea lui Lazăr: "Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit". (Ioan 11.21). În treacăt fie spus, Lazăr cădea, se pare, în somn cataleptic, după cum cred unii biografi ai lui Iisus, cum ar fi Gerald Messadié.

Betania era un sat așezat doar la câțiva kilometri de zidurile cetății Ierusalimului, pe versantul răsăritean al Muntelui Măslinilor - la cincisprezece stadii, ne spune Ioan - pe drumul Ierihonului. Odinioară, locuitorii lui cultivau palmieri și curmalii. O adevărată oază de răcoare și verdeață, dacă avem în vedere că dincolo de el se întindea deșertul și nu departe, spre sud, fumegau pe mari întinderi gunoaiele orașului, care trebuie să-i fi sugerat lui Iisus, Gheena - locul de pedeapsă al păcătoșilor. Pe Iisus trebuie să-l fi impresionat foarte puternic iubirea celor două surori pentru fratele lor, probabil mai mic, care suferea de această boală ciudată ce-l pune în

fiecare clipă sub spectrul morții, iubire de care Iisus nu avusese parte din partea fraților și soriilor sale.

Ca să lege atâtea prietenii la Ierusalim și în împrejurimi, cu persoane din diverse straturi sociale, iată un lucru care nu-l putea face dacă ar fi rămas în îndepărtata Galilee, mărginindu-se doar la cel mult două-trei vizite anuale, de sărbători.

Drumul din Nazaret până la Ierusalim este lung și greu. Dacă râul Iordan ar străbate în linie dreaptă distanța dintre lacul Tiberiada și Marea Moartă, ar fi aproape 100 de km, dar râul face coturi printre coline dublându-și aproape parcursul. De aceea, caravanele părăsesc cursul râului, abătându-se spre vest către Sichem, străbătând în drumul lor deșertul pe lângă Bethel, pentru ca, urmând o vale adâncă și sumbră, străjuită de morminte săpate în stâncă, să ajungă la Ierihon, pentru un ultim popas și de aici, la Ierusalim. Drumul trecea prin Samaria, o țară neprietenoasă evreilor închinători ai Templului și bântuită de tâlhari, care puneau în primejdie viețile călătorilor singuratici. Dar din acest punct de vedere, nici drumul dintre Ierihon și Ierusalim nu era mai puțin primejdios.

O experiență neplăcută pe acest drum pare să fi avut-o și Iisus. O povestește în pilda samariteanului, din *Evangelia după Luca*.

Bătut și prădat de tâlhari, un om este salvat și îngrijit nu de un preot, nu de un levit, care treceau întâmplător pe acolo, ci tocmai de un samaritean, la ajutorul căruia se aștepta cel mai puțin.

Analizând parabola, regretatul nostru orientalist Constantin Daniel conchide că omul în cauză nu putea fi decât un esenian, de vreme ce nu s-au apropiat de el preotul și levitul, aceștia dușmânindu-i pe esenieni din motive religioase. Dacă luăm aminte la detaliile întâmplării nefericite, pe care ni le fumizează Iisus, nu putem să nu bănuim că omul molestat și prădat era chiar el, povestitorul. Mai întâi, indică cu precizie locul. Se întâmplă pe drumul Ierihonului. Și direcția de mers. Omul "se cobora de la Ierusalim la Ierihon". Victima a fost dezbrăcată, jefuită de tot ce avea și bătută zdrăvan încât "a rămas în nesimțire. Samariteanul nu numai că i-a dat primul ajutor, oblojindu-i rănilor și ungându-le cu undelemn și vin, dar l-a urcat pe asinul său și l-a dus la un han. A doua zi când a pornit la drum, a scos doi bani, și i-a dat hangiuului, spunându-i: "Ai grijă de el și orice vei mai cheltui, îți voi da la întoarcere".

Ar putea cineva să obiecteze că în *Evangelia* sunt multe amănunte care dau impresia de realitate, dar în parabola samariteanului e mai mult decât o impresie de realitate, este chiar una de autenticitate. Așadar, Iisus trebuie să fi fost esenianul surprins pe drumul Ierihonului de tâlhari, dacă tâlhari vor fi fost, ci nu cumva zeloți, luptători pentru libertate împotriva romanilor, asimilați îndeobște tâlharilor, și care-i urau de moarte pe esenieni considerându-i eretici.

Iosif Flavius, în *Antichități iudaice*, enumeră patru secte mai importante care divizau poporul evreu și care se învrăbeau între ele: fariseii, păzitori ai legii, care stăpâneau sinagogile; saducheeii, din care se recrutau marii preoți, care practicau un materialism naiv și nu credeau în viața de apoi; zeloții, adepți ai șefului răscoală

împotriva romanilor, Iuda Gaulonit, galilean de origine, și care nu recunoșteau nici-o putere pământească, afară de aceea a lui Dumnezeu, și esenienii, care practicau comunismul de consum și care se pretindeau sau chiar erau, dacă e să-l credem pe Iosif Flavius, prezicători și prooroci.

Dar după acest excurs necesar lămuririi cititorului asupra principalelor secte să nu ne îndepărtăm de subiect și să îndrăsnim afirmația, pe care urmează să o argumentăm, anume că Iisus, în prima sa tinerețe, a făcut parte din seța esenienilor.

E de la sine înțeles că nu putea lega atâtea prietenii și nu putea avea atâtea relații, unele urcând până la sferele înalte ale puterii religioase, în Ierusalim, decât numai dacă ar fi locuit cel puțin o perioadă de timp în oraș sau în împrejurimi. Nimic nu atestă că ar fi locuit în oraș și nici chiar în Betania, unde nu făcea decât vizite periodice ca terapeut, poate mai dese și mai prelungite cu cât viața lui Lazăr depindea de prezența binefăcătorului său.

Or, el însuși ne spune că pe drumul de la Ierusalim la Ierihon a fost surprins de tâlhari (sau mult mai probabil de zeloți). În Ierihon exista o mare comunitate eseniană, poate cea mai mare din acele vremuri. Constantin Daniel consideră că în Ierihon s-au așezat cei mai mulți esenieni, tocmai pentru a se putea apăra de atacurile celorlalte secte, știut fiind că în acest oraș, Irod Antipa, își avea una din reședințe. Esenienii intraseră în grațiile familiei regale a Irozilor încă de pe vremea lui Irod cel Mare, căruia un membru al sectei, un anume Menahem, i-a prezis că va ajunge rege, după cum ne asigură istoricul Iosif Flavius în *Antichități iudaice*. Într-atât existența lor ca sectă era legată de casa regală încât evreii îi mai numeau și irodieni.

Nu ne îndoim că Iisus a locuit în Ierihon, în comunitatea esenienilor, al cărui membru activ a putut să fie.

Despre esenieni știm multe de la Iosif Flavius, care s-a ocupat de această sectă în câteva capitole și în mai multe pasaje ale scrierilor sale. Descrierea din *Războiul evreilor* este de departe cea mai substanțială. Capitolele I și II le sunt închinată aproape în întregime. De aici aflăm că esenienii nu se căsătoreau și pentru a-și înmulți și perpetua comunitățile adoptau copiii altora cărora le făceau educația conform propriilor lor norme de viață, instruindu-i și inițiindu-i în riturile lor religioase. Conviețuiau în comun și practicau cultul sărăciei și al muncii fizice ca unică sursă de câștig, negustoria, precum și oricare alte forme de schimb fiind prohibite.

Merseau la lucru din zori până la a cincea oră a dimineții (ora 11 a.m.) iar la întoarcere își lepădau hainele de lucru, se încingeau cu o bucată de pânză de in și se îmbăiau în apă rece pentru purificare. Apoi se strângeau cu toții la masa comună, într-o sală special construită și interzisă profanilor. Brutarul le dădea fiecăruia câte o pâine iar bucatarul, câte un blid cu un singur fel de mâncare. Preotul rostea o rugăciune și rupea pâinea cu un gest sacerdotal, semn că mesenii puteau să înceapă să mănânce. După ce mâncau, preotul rostea rugăciunea de mulțumire către Dumnezeu, veșmintele de in erau părăsite și comunitarii se întorceau din nou la muncă, până seara, când reveneau la cină cu același ritual.

Pentru a fi admis în sectă, solicitantul

trebuia să aștepte un an. I se înmănușau un toporaș pentru tăiat vreascuri, o pânză de in pentru încingerea mijlocului, veșminte albe și i se cerea să respecte o conduită de viață ascetică în pustie, alături de un îndrumător. Numai după un an - și dacă dovedea în tot acest răstimp că nu a călcat nicio interdicție - putea participa la îmbăierea sfântă a purificării, dar nu era admis la masa comună decât după trecerea a încă doi ani. Iosif Flavius știa toate acestea, pentru că el însuși până la vârsta de 19 ani a încercat să intre în sectă trăind vreme de trei ani în deșert, pe lângă un anume Banus, pe care îl imita, acoperindu-se noaptea cu scoarță de copac și făcând băi în apă rece pentru purificare.

E de presupus că nici Iisus nu a procedat altfel și putem avansa ipoteza că inițiator și îndrumător i-a fost chiar Ioan, care îi era văr după cum ne lasă să înțelegem Luca. Oare nu Ioan îi era singura cunoștință mai apropiată în comunitatea esenienilor din Ierihon și, prin urmare, singurul mijlocitor?

Dar întrebarea care ne-o punem este: ce motive ar fi putut să aibă Iisus ca să încerce să intre în secta esenienilor, acceptând ipoteza că el nu fusese juruit sau poate nevoit asemenea înaintemergătorului său Ioan să ajungă în sectă. Nu altfel se întreba Georges Ory, într-un studiu al său asupra esenienilor, ce l-a îndemnat pe tânărul de familie bună, Iosif Flavius, probabil fiu de preot, să încerce să devină esenian (A se vedea *Originile creștinismului*). Desigur, faima de care se bucurau esenienii în lumea evreiască, de a fi cei mai buni dintre evrei.

Erau supranumiți "ucenici ai lui Moise" și mulți, printre care și Filon din Alexandria, adept dacă nu chiar ei însuși esenian, îi considerau sfinți. Astfel, înscrisura sa intitulată *Quod omnis probus liber*, Filon ne spune: "Aceștia (ucenici ai lui Moise) sunt numiți esenieni, nume care după părerea mea este o derivație incorectă a omonimului grecesc "hosiotes" (sfințenie), deoarece ei sunt, mai mult decât oricare altul, adoratori ai lui Dumnezeu". Și mai departe, în aceeași scriere: "Sunt cu adevărat în cel mai înalt grad oameni ce se consacră slujirii lui Dumnezeu". Sau, în *Apologia Iudeilor*: "Viața esenienilor este, în adevăr, așa de vrednică a fi învidiată, încât nu numai persoane particulare, dar și marii suverani au fost cuprinși de admirație înaintea unor astfel de oameni și au adus cinstire caracterului lor venerabil, îngrămădind peste ei favoruri și onoruri".

Bazându-se pe scrierile lui Filon, Jean Danielou a conchis că esenienii reprezentau "idealul iudaismului pentru acea vreme". (A se vedea *Viața lui Filon Alexandrinul*).

Dacă pentru orice tânăr care voia să se inițieze în cunoașterea tainelor dumnezeirii, să se sfințească așadar, esenienii erau aceia care se arătau a fi purtătorii adevărilor ultime, cu atât mai mult pentru Iisus, ei au fost cei care l-au atras dintr-un început mai cu seamă că, bogați în daruri și virtuți, ei nu ucideau pentru hrană animalele și nici nu le jertfeau, abținându-se să meargă la Templu pentru îndeplinirea sacrificiilor rituale.

(va urma)

Constantin Radu-Maria

poesis

Elisaveta Novac

Lumină lină

Lumină lină a sfintei slave
A Tatălui ceresc,
Izvor de tămăduire
Peste fire,
Neamurile toate îți aduc cinstire,
Lumină lină neînserată,
Fără de tremur,
Fără de ispită,
Lumină neasfințită.

Flacăra străvezie coborând pe mare,
Pasăre-înger ațipind pe zare,
Suras alb strălucind de tăcere,
Cuvânt înaripat de mângâiere
Deasupra lumii, peste durere
Și pogorând în taină pe pământ,
În numele Tatălui
Și al Fiului
Și al Duhului Sfânt.

Imn acatist

Bucură-te, sfântă Mamă
A Bisericii creștine,
Ființă îndumnezeită
Ce ai strâns la sânul tău
Cu iubire întreită
Copilul lui Dumnezeu;
Bucură-te, rădăcină
Ce-ai dat rodul cel divin;
Bucură-te, fiică a Anei
Și fiică a lui Ioachim;

Bucură-te, Născătoare
Dintre pământeni aleasă
Că ai adus pe lume soare;
Bucură-te, Împărăteasă;
Bucură-te, floare-albă
Ce-nflorești în veșnicie
Cu trupul înaripat,
Doamnă a lumilor, Marie,
Ce contempli viața lumii,
Izbăvirea din păcat.

Bucură-te, Templu-n care
Însuși Dumnezeu cuvântă;
Bucură-te, sărbătoare,
Bucură-te, vreme sfântă!

Eminescu și idealul estetic al teatrului clasic

“Cu totul deosebit în felul său scria Titu Maiorescu în *Direcția nouă* - om al timpului modern, deocamdată blazat în cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate, până acum așa de puțin format, încât ne vine greu să-l cităm îndată după Alecsandri, dar în fine poet, poet în toată puterea cuvântului, este d. Mihail Eminescu”. În 1872 când Titu Maiorescu scria aceste cuvinte, Eminescu pleca de la Viena la Berlin, pentru a-și desăvârși studiile filosofice. Încă din 1870 colaborase cu poezii la *Convorbiri*, așa că Profesorul îl cunoștea îndeajuns și era îndreptățit să-l considere așa cum îl considera.

Exceptând latura axiologică cu înclinație prea deferentă către Alecsandri, acest portret, în întregime intelectual, își păstrează și azi, după mai bine de o sută de ani, valabilitatea, dar se cuvine să-i acordăm înțelesurile pe care vremea și generațiile ce s-au succedat i le-au fixat.

Că Eminescu rămâne și pentru noi un om al timpului modern o probează întreaga sa operă, deschisă noilor interpretări. Nu ne vom osteni să enumerăm aici exegezele, ar fi oșos. Ultima interpretare a colegului meu de generație, Marin Mincu, la poemul “Luceafărul”, a stârnit îndeajuns de multe ecouri în presă, arătând, pentru a câta oară?, fecunditatea operei eminesciene în conștiința noastră, a celor de azi. Că este blazat în cuget e o constatare cu care ne-am împăcat demult, cu toate că a fost o vreme când l-am condamnat pentru pesimismul său. Că este iubitor de antiteze, aceasta e firesc pentru un filosof-poet să gândească în antinomii (înger-demon, viață-moarte, timp-veșnicie) și când încerca să le împacă creator, reflecția putea să nu mai țină seama de adevărul logic atât de îngust. (Viața e vis al morții eterne, “Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie”). Dar că este puțin format?! Și această aserțiune este adevărată. Dar să ne înțelegem. Un bărbat foarte instruit în domeniul logicii, de pildă, - cum era Maiorescu - se poate spune că este format în acel domeniu. Un om ce-și propune construcții vaste în arta literară și dorește să-și desăvârșască cunoștințele în științe varii, poate rămâne, intelectualicește, încă neformat. Cu cât pasiunea sa de a cunoaște lumea în tot mozaicul aspectelor sale va fi mai puternică, cu cât idealul său cu privire la arta sau știința pe care o practică va fi mai înalt cu atât el va rămâne mai puțin format. Acest paradox îl ilustrează pe deplin genialul poet și îl ilustrează tocmai acolo unde a vrut să creeze epocal și desăvârșit, în arta teatrului.

Pasiunea pentru teatru a lui Eminescu este cunoscută, azi, oricui. Toată lumea știe cum a fugit gimnazistul cu trupa lui Tardini și despre tribulațiile tânărului suflor cu alte trupe volante, a lui Iorgu Caragiale sau a lui Mihail Pascaly. Contemporani de-ai săi, precum Caragiale, au lăsat destule mărturii. Slavici ne spune că i-ar fi fost greu să asiste cu Eminescu la comedii, întrucât participarea acestuia era atât de vie încât râsetele îi erau de-a dreptul “scandaloase”. Era în vremea studenției, când traducea și cartea esteticianului Theodor Röscher. “Arta reprezentării dramatice dezvoltată științific în legătura ei organică”. Sosit în țară de

la studii, Eminescu va ține rubrica de critică de teatru, mai întâi la “Curierul de Iași”, apoi la “Timpul”, unde ne dă adevărate modele de cronică dramatică, prin echilibrul între părțile de comentariu la text și la spectacol - sufletul și trupul teatrului - cum le numea el, prin ideile de estetică teatrală folosite drept norme de compunere dramatică, regie și joc actoricesc, prin discernământ critic și prin patosul expresiei.

În singurătate, “la masa de brad”, elaborează vaste proiecte dramatice pentru a contribui la fundamentarea unui repertoriu național pe care îl dorea de rang european, în plus, ferit de orice subțiere decadentistă și de o absolută puritate morală - așa cum cerea încă din 1870 în revista “Familia”, cu prilejul discuției publice pe tema înființării “Societății pentru fond de teatru român în Transilvania”.

Este meritul lui G. Călinescu de a fi luminat pentru întâia oară activitatea laborioasă a poetului în singurătatea camerei sale, proiectând grandios drame și epopei din care multe momente lirice i-au îmbogățit opera poetică cu noi motive, cu versuri noi, în fine, cu o manieră tipic teatrală de exprimare retorică și discursivă a unor puternice combustii interioare, precum în *Scrisorile*. Așa, cântecul Anei din drama *Bogdan-Dragoș* rămâne turburătorul poem “Peste vârfuri”, o replică a lui Bogdan către Ana îmbogățită cu versuri cunoscute poezie “Atât de fragedă” (pe care Mite Kremnitz o credea închinată sieși); versurile poemelor: “Mortua est” și “Melancolie” sunt desprinse, cu modificări, din drama sa istorică *Mira*, iar evocarea iubitei de către Petru Rareș din *Cel din urmă Mușatin* rămâne poezia de coplesitoare tristețe “Din valurile vremii”. În fine, mai adăugăm începutul poemului dramatic *Mureșan* care devenea, în ediția de poezii alcătuită de Titu Maiorescu, poemul “Se bate miezul nopții”. Și lista, firește, rămâne deschisă.

Examinând, chiar fugar, proiectele de teatru ale lui Eminescu ne încercăm un sentiment de sfială și neîncredere ca în fața oricărei proiecții colosale. Sfială, în fața încercării sale de a realiza un *Dodecameron dramatic*, în care să urmărească destinul familiei dinastice a Mușatinilor; neîncredere, în ce privește încercările repetate ale lui Eminescu de a ridica aceste drame istorice în planul esențial, permanent al miturilor. Dramatică și puțin fructuoasă încercare, în scurta viață pe care a avut-o, de a lega istoricul și psihologicul de permanența mitului cât și de revalorificarea, totodată, a mitului în mari compoziții tragice. În *Mureșan*, mitul faustic, în *Grue-Sânger*, mitul lui Oedip, dar un Oedip damnat - în viziune romantică - a cărui voință o ia înaintea gândirii, el poartă, element simbolic, un arc cu care lovește unde vrea (ca Neoptolem). În *Bogdan-Dragoș* folosește mitul Zburătorului. În *Dodecameronul* său voia să reediteze vina tragică a Atrizilor. Motivele din istorie sau din tradiție se întrepătrund, se fluidifică sub flacăra spirituală a creatorului și capătă forme noi, unice. Lui Mușat, strămoșul (poate Bogdan-Dragoș), ursitoare îi menesc tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, precum și o veșnică insatisfacție estetică. El devine mit al permanenței

(Mușat și codrul). Dochia (Dacia) iese dintr-un stejar la sunetul dulce al “cornului lui Decebal”, pe când copacii se dau la o parte lăsându-i cărare să păsească. Prin ridicarea la mit a unui erou istoric - subliniază G. Călinescu - Eminescu da un înțeles metafizic și alegoric istoriei naționale.

O piesă mai realistă este drama “*Alexandru Lăpușneanu*”, scrisă, după cum conchide Călinescu după impresii de stil, în epoca de maturitate, pe când se găsea la București, probabil între 1877-1880. În manuscrisele poetului mai figura și un proiect mai vechi al dramei, foarte apropiat de nuvela lui Negruzzi, or drama (neterminată) diferă mult de cunoscuta nuvelă. Nu se mai pomenește nimic de Doamna Ruxandra. În locul ei apare Bogdana. Acțiunea se petrece, hotărât, în prima parte a domniei lui Alexandru Lăpușneanu. Bogdana e nevasta lui Grue, boier ce nesocotește planurile domnului și încearcă să ia cu puterea Hotinul ocupat de turci. E prins, însă, și dat pe mâna lui Alexandru Lăpușneanu, care pune să fie ucis. Bogdana vine să îl acopere cu injurii pe domn și pe Ioan Vistiernicul care, fâgăduindu-i mincinos că îl va scăpa pe Grue, a rușinat-o. După pravilă, siluitorul e pedepsit cu moarte, dacă nu ia în căsătorie pe victimă, drept care Vodă poruncește să facă dreptate, căsătorind cu sila pe Bogdana cu Ioan Vistiernicul. Gestul său de sclerată pare să aibă și o urmăre monstruoasă, căci vrea să facă dreptate și mortului, pomenind în tirada sa de o nuntă. Aici se întrerupe piesa. G. Călinescu crede că episodul ar fi tocmaiuciderea celor 47 de boieri și închipuie un final asemănător cu cel din nuvelă, în sensul că domnul va muri tot otrăvit, dar de răzbunătoare Bogdana.

Ne îngăduim să emitem aici o altă ipoteză cu privire la posibilul final, închipuind un altul, credem mai plauzibil și în consens cu modalitatea de a gândi a lui Eminescu sfârșitul, deznodământul în idee al întregului proiectat de el, *Dodecameronul dramatic*. În ciclul proiectat, ultimele piese ar fi fost: *Alexandru Lăpușneanu* și *Despot Vodă*, domni care au uzurpat tronul Mușatinilor. Or, în mai 1879, Alecsandri își citea într-un ceneclu la care au participat figuri ilustre ale vremii, drama sa *Despot Vodă*, pentru ca în noiembrie al aceluiași an drama să i se joace la Național. Eminescu comentează impresionat în “Timpul” ambele evenimente. În cronică spectacolului scria patetic: “Într-adevăr, rău trebuie să fi căzut Moldova, dacă după moartea celui din urmă Mușatin - Ștefan VII, care avea încă o oaste de 40.000 de oameni - Alexandru Lăpușneanu n-a putut rezista mercenarilor lui Despot”. Să ne amintim de proiectul primei variante, pe care Eminescu o concepea aproape ca o dramatizare a nuvelei lui Negruzzi, or în noua formă el închipuie o acțiune din prima domnie a Lăpușneanului. Alexandru Lăpușneanu uzurpase tronul Mușatinilor, nimic mai logic și mai necesar dramatic și îndreptățit și de documentul istoric, ca locul uzurpatorului să-i fie uzurpat de un altul. Și acesta, credem să fie adevărul final al dramei. Momentul finalului, tiranul calcă în gol, părăsit de popor și este alungat de un altul cu ușurință, de un altul a cărui soartă va fi asemănătoare cu a sa. Această ipoteză e în consens cu ideea de compoziție

ciclică a *Dodecameronului*, relevantă, de altfel, tot de G. Călinescu. Pe de altă parte, dacă considerăm că drama lui Alecsandri i-a stat îndemn pentru scrierea propriei sale drame, putem determina mai strict perioada scrierii ca fiind în a doua jumătate a anului 1879 și anul 1880.

Dar ce l-a oprit pe Eminescu să realizeze o piesă de la un capăt la altul, de ce s-a oprit el la stadiu de proiect și tatonare a dramaticului cu încercări repetate pentru ca să le abandoneze pe rând? Tudor Vianu - în studiul său *Junimea* - sprijinit și pe faptul că unele versuri Eminescu le-a publicat ca poeme de sine stătătoare, credea că poetul, dându-și seama, cu timpul, de excelența lirică a talentului său “și-a înăbușit aspirațiile de a zugrăvi caractere și de a înnoda conflicte”. Dar nu pare a fi așa. Dovadă că unele motive, versuri sau scene Eminescu le prelua din compunerile sale mai vechi pentru a le folosi la cele noi. Și, dacă considerăm că vârsta creatoare a poetului se oprește în fapt la 33 de ani, el mai încerca la 30 de ani, drame și proiecte de drame, cum, de pildă, cea sus amintită. Să-l fi sustras în parte și activitatea politică, unde s-a arătat a fi, la “Timpul”, o natură viguros polemică. Dar semnificativ pentru noi rămâne nu faptul că și-ar fi abandonat sau nu proiectele, ci acela că nu și-a terminat nici o dramă. *Amor pierdut-viață pierdută*, singura dramă scurtă, de tinerețe, aproape terminată nu întrunea pentru Eminescu calitățile unei piese de rezistență. Ori, această neputință de a termina ceva credem că se datorează înălțimii și purității idealului său estetic în ce privește dramaturgia națională, ideal pe care îl desprindem din cronicile sale teatrale și pe care Poetul îl exprimă explicit, ori de câte ori are ocazia.

Încă din 1870 cerea ca dramele să fie de o puritate morală absolută. În ce privește ținuta estetică, tânărul Eminescu era mai puțin dogmatic: “numai aceea voim, ca piesele de nu vor avea valoare estetică mare, cea etică însă să fie absolută. Câțiva ani mai târziu - fără să renunțe la puritatea morală - era tot mai preocupat de realizarea estetică, și formula cele trei principii indestructibile legate pentru ca o dramă să poată avea valoare. Consecvența caracterelor curățate de orice zgură a neglijențelor cotidiene, situații dramatice dictate de necesități logice intrinseci dramei prin care caracterele să se poată dezvălui plinar, farmecul liric al limbii prin care acestea să se exprime. Curând, la acestea se mai adaugă un nou imperativ: *întoarcerea la natură*, Eminescu acceptă acum fraza firească exprimând sentimente firești, un adevăr dramatic care să nu dezmințască adevărul vieții. E vremea când Eminescu înclină către comediile lui Molière și Gogol, exprimându-se cu vehemență, așa cum îi era firea, împotriva “falsului clasicism” al lui Corneille sau Racine. El pătrundea acum noul curent al realismului. Astfel, comentând “Revizorul” lui Gogol, notează: “Gogol e după unii cel mai original, după alții cel mai bun autor rus. Lucrul stă însă altfel: el și-a nrădăcinat în minte viața reală a poporului rusesc; tipurile sale sunt copiate de pe natură, sunt oameni aieva, precum îi găsești în târgușoarele

poesis

George Bera Arădeanu - Seară cu Eminescu

Seară cu Eminescu

Lung freamăt de corn către seară
Chemare - ecou din ecou...
"Mihai"! ... "hai"! ... "hai"! ...
Răspund, de aproape,
Departe, zările ...

Lucind sunt stele pe ceruri
Aurul înfloreste sub frunze ...
"Mihai"! ... "hai"! ... "hai"! ...
Strigă-l și Vântul
De seară, pribeagul ...

Acolo încă sunt ruguri și flăcări
domolite - ard în amurg ...
"Mihai"! ... "hai"! ... "hai"! ...
șoptesc rugători salcâmi
pe drumuri, pe uliți ...

Tulburător, Eminescu

"A fost aici! ... a fost el"! șoptea copila:
"Avea ochii mari ... adânci ... răscolitori ...
Petale de trandafir erau buzele lui ...
Ardente ... în surâsul ... tulburător ...

Și-a odihnit mâna în părul meu auriu...
Mai apoi ... pe obraji ... pe fruntea mea...
Cu mângâieri, cu iubire și alean ...
Însingurat ... mamă ... frumos ca o stea...

A fost aici ... a fost el ... era Luceafărul ...
Mi-a lăsat - ca să-l știu - semn în carte...
O floare sfântă ... din tei ... da ... o floare
Și, a plecat ... în lumea lui ... departe"!

A l șaptelea copil al căminarului Gheorghe Eminovici și al soției sale Ralu - fu ales și însemnat de zei - în miezul lui Ghenar din anul 1850. A crescut și a copilărit el la Ipotești (aproape de Botoșani) unde s-a născut și, mai apoi, în Cernăuți (în Bucovina furată și astăzi) unde a deprins bucoavna românească de la dascălul său Aron Pumnul.

Îndrăgostit de sonoritatea limbii materne cu constelația ei de vocale - șapte - fiecare strălucind pe câte-o columnă a numelui acestei țări - R-O-M-Â-N-I-A - cum ar fi putut fi altfel? - învăță a rosti, a cânta, a scrie cuvântul și a-l zidi în stante de vers. Muncă grea de Sisif pentru acele vremuri (mai ales) în care neologismele-grohotişuri se amestecau în vorbirea neamului ...

Fermecat de mirajul verbelor și-al substantivelor, a strâns - "avar", cu dragoste, totuși, mulțimi-mulțimi de cuvinte (limpezindu-le, selectându-le) - toate rostite în plaiurile valahe rupte (străbătute de el cu piciorul spre a le cunoaște mai bine, pentru a le iubi, ca un fiu miruit ce era).

O viață - toată - (atât de puțină și de mizeră) pe tărnișurile Limbii Române, ucenic a lui Demiurgos, ca un căutător de aur, a strâns verb lângă verb și le-a turnat în lingouri aliate cu frânturi din sufletul său generos, pentru durerile și frumusețile câte-s în această țară, pentru toate iubirile. Și, au rămas scrierile sale - filigrane de grai românesc aurite - au rămas - vor mai fi - cât va exista neamul, țara aceasta ...

Au rămas giuvaeruri de iambi și trohei, dantelării cioplite în culoare și în lumina jucăuse a dactilelor, armonii și sonori nepieritoare, precum din veac sunt trilurile privighetoarei, mierlei, ciocârliei, jur-împrejur de Carpați ...

Și, mereu în miez de Ghenar vor ninge romane de dor la plopii fără soț și mereu în miez de Cireșar vor înflori romanticii tei înmiresmând văzduhuri, înflorând suflete, pentru generațiile de români, de îndrăgostiți de pretutindeni.

Și, iarăși și iar la biserica din Ipotești, la alte biserici din Putna, Blaj, Arad, Iași, București, clopotele de bronz vor vesti nașterea zilei sale, vor chema înșurarea peste cărările lui amintind, amintindu-l ...

P.S. - Și dacă puținul cuvintelor mele nu se ridică - desigur - la măreția lui - un gând, înălțător, totuși, îmi fulgeră prin minte. Poate la 150 de ani de la nașterea sa, în anul 2000, poporul român așezat în matca lui firească de trăire își va aminti că între înălțimile carpatine, un pisc a rămas fără un nume (așteaptă un nume) - OMUL - și-l va hărăzi, poate, drept prinos de iubire și recunoștință cu numele EMINESCU?!! Ar fi, cred, cel mai frumos omagiu - pe deplin meritat - adus celui mai mare poet al neamului nostru și, un asemenea gest știu că se poate ...

București, ianuarie 1999

George Bera Arădeanu

Etern, Eminescu

Desprins din materie de ciocan și daltă,
Te-arată marmura în câte-o grădină de rai,
Tulburător de frumos cu statura înaltă,
Domn al iubirilor Eminescu Mihai ...

Iarba, floarea, ramul, leagănă sub seară,
Numele tău luminat în corole de grai,
De-atâta iubire pe tărâmurile de țară,
Plâng mierlele pe ramuri, Eminescu Mihai ...

Printre plopi și arini lângă apele clare,
Vântul amiezii suflă în curburi de nai
Și, îți cântă poemele nepieritoare,
Domn al Limbii Române, Eminescu Mihai ...

Teiul lui Eminescu

Adun cercuri de ani, cercuri de fier,
cum lat un brâu adună-n om puteri
și-l face mai voinic și mai bărbat,
de nici o viitură înfricat.

Printre furtuni tărie mă ridic,
pierd câte-un ram, mă doare, nu-i nimic,
tot la Copou trăiesc, mai sânt, mai sânt,
nu mă despart de-acest moldav pământ!

În seri cu lună vin sub ramul greu,
îndrăgostiți romantici și mereu,
i-aștept cu tot frunzișul încărcat,
cu vechi iubiri în aur înflorat.

Târziu, spre dimineață, la soroc,
Luceafărul de ziuă cu noroc,
din mine se desprinde Crai ceresc,
când zorile de zi mi se ivesc.

Acum în ierburi palide găsești,
rotate frunze, urme pământeste,
câte-un poem, mereu neterminat,
șoptit de-un suflet mare de bărbat.

Eu le adun pe toate - cum la sân,
strânge-un avar bănuții - tei bătrân!
să le înveți în clipa de popas,
sub ramul meu ciuntit dacă-ai rămas!

Eminescu și idealul estetic al teatrului clasic

pierdute în mijlocul stepelor căzăcești. Toate popoarele au asemenea scriitori, deși nu toți au compus câte-o piesă de teatru. La germani Eritz Reuter, la americani Bret Harte, la unguri Petöfy, la români, pentru țărani din Moldova Creangă, pentru crișani Slavici, pentru spiritul și viața târgoveților întrucâtva Anton Pann".

Cu prilejul cronicii la melodrama "Cerșetoarea" - o producție hiperromantică cu țarați fizici și morali care îl oripilau pe poet, aduce unele corective întoarcerii la natură dar și unele înțelesuri noi care vădese un gust clasicist: "... nu credem că reprezentarea crudă și realistă a slăbiciunilor trupesti este menirea artei dramatice". Dintre infirmitățile fizice accepta doar orbirea și nebunia însoțite însă de liniștea reflecției și aceasta pentru că ambele infirmități pot întări impresia de profunditate a gândirii.

Altădată, în cronica la "Două orfeline" își exprimă din nou și cu mai multă siguranță idealul seninătății clasice. "Ei, bine, boala, schilodirea, e-un cuvânt defectele fizice nu fac o impresie senină, ci penibilă. Dar tot ce vine din afară, precum sărăcia, întâmplările, cari nu sunt

izvorâte din propriul meu caracter, toate acestea n-au a face cu scena. Înainte de toate, persoanele unei piese trebuie să fie sănătoase atât trupestă cât și la minte. Mai târziu pot nebuni, dar în partea expozitivă a piesei trebuie să fie sănătoase, să aibă forme normale, să vorbească ca oamenii, în sfârșit în dramă n-avem a face cu abnormități fizice sau morale". Și câteva rânduri mai sus, două imagini care se rețin: "... arta e senină. Moartea la creștini e un schelet, la cei antici e un geniu cu făclia înțoarsă. Adevărată și o imagine și cealaltă, dar cea din urmă face o impresie senină".

Frivolitatea și lipsa de consistență dramatică a teatrului de bulevard îi repugnau, tarele morale și fizice ale deșeurilor sociale ale romantismului și naturalismului, ce lua ființă atunci, îl îngrozeau. Realismul îl accepta cu corectivele clasice aduse, după cum am văzut, dar își dădea seama că realismul se îndreaptă spre cotidian, într-o încercare de a stabili "invariabilul în variabil", după o expresie a lui G. Călinescu, intrând pentru aceasta, în plin document. Or, Eminescu voia să scape de apăsarea cronologicului, și pentru

aceasta, căta să dea dramelor sale istorice spațiul mitic al tragediilor antice și deopotrivă al imaginației sale. Pe de altă parte, își dădea seama, că mai mult decât în orice formă de artă, în teatru se exprimă cu precădere omul ca "zoon politikon", deci plin de prezent cu tot ce-i incumbă prezentului, celui prezent al poetului de confuzie politică și ideologică, de meschine patimi, pe care ei le biciuise în atâtea rânduri, dar și al marilor evenimente politice (războiul de la 1877 era doar un început) pentru care poporul trebuia să fie pregătit și prin arta teatrului și cum altfel decât prin repunerea istoriei în prezent, prin construcții artistice de o înaltă spiritualitate, astfel încât trecut și prezent - "a filei două fețe" - să fie ridicate în timpul etern al mitului. Căci pentru Eminescu teatrul era o școală de simțire patriotică și civică - ideal transmis de la pașoptiști -, dar mai presus de toate - idealul său - era și de purificare de cotidian, de ridicare a omului în lumea marilor ficțiuni care sunt miturile și a modelării sufletelor la intensitatea de gândire și trăire a unor caractere complexe și profunde, clatinând umbre mari în scenă, strivind sau înălțând pe spectator cu suferințele lor uriașe.

Eminescu lucra pentru acest ideal și nemulțumit de rezultat nu-și putea încheia vre-o construcție dramatică,

gustul său salva versuri pentru a le publica, în așteptarea puterii creatoare care trebuia să vină odată cu maturitatea ce și-o dorea cât mai fecundă. Calea era aceea a șlefuirii limbii, Eminescu o știa: asupra limbii trebuia să lucreze și prin ea în gândire, îndelung, cu răbdare, cu sânguină, cu neîntreruptă luciditate pentru turnarea ei în forme noi, ale minții sale, poate și ale vremii - căci spiritul vremii, cum spunea Goethe, e mai degrabă spiritul celui ce o contemplă. Uneori intuia că n-o să apuce să termine ceva măreț și întreg. Neformatul Eminescu avea această intuiție, căci într-o poezie postumă scrisă în 1876, cunoscută sub titlul "Cu gândiri și cu imagini", închipuia o necropolă clasică în care doarme un rege ce s-a hazardat să dea ideilor sale veșminte "prea bogate fără minte". Necropola e plină de fragmente de piatră:

"Și de sfînxuri lungi alee,
Monoliți și propilee,
Fac să crezi că după poartă
Zace-o ntreagă țară moartă.
Intri-nuntru, sui pe-o treaptă
Nici nu știi ce te așteaptă.
Când acolo! sub o faclă
Doarme-un singur rege-n raclă

Un rege al năzuințelor spre
desăvârșire...

Constantin Radu Maria

Banca Română pentru Dezvoltare S.A.

76 de ani de experiență în domeniul
financiar bancar

Oferim Clienților noștri:

PERSOANE FIZICE:

- credite în lei pentru construirea de locuințe și case de vacanță, pentru modernizare, extindere sau terminarea caselor de vacanță,
- pentru cumpărare de locuințe, terenuri, autoturisme și pentru nevoi gospodărești
- evaluări de locuințe, terenuri și mijloace de transport
- transferuri în țară și străinătate pe bază de ordine de plată

PERSOANE JURIDICE:

- operațiuni valutare - derulare de operațiuni import-export, încasări și plăți în numerar
- credite în lei și valută pentru investiții
- finanțări din linii externe BIRD, BERD, Deutsche Bank și Züricher KantonalBank
- evaluări patrimoniale și de active
- planuri de afaceri analize financiare
- finanțarea proiectelor economice
- studii de fezabilitate în vederea privatizării sau asocierii
- garanții bancare în lei și valută, emiteri scrisori de bonitate
- factoring
- forfetare

SEDIUL CENTRAL

Str. Doamnei nr. 4, București - 70016 tel: 313.32.00; fax: 313.73.84, telex: 11238
SWIFT Code - BRDEROBU

**Diploma pentru
Promovarea
Întreprinderilor
Mici și Mijlocii la
Nivel Național**

**Premiu acordat la Ediția
a 6-a a Topului Național
al Firmelor Private**

A câștigat țara?

Aceasta a fost concluzia premierului Radu Vasile după 4 ore de discuții la Cozia, dar după alte multe zile de refuz de discuție cu minerii. Laconică și cu un "recherche" de vorbă politică, nouă ni s-a părut mai mult o răsuflare de ușurare a omului politic și nu putem nega că toată țara a răsuflat ușurată și s-a destins.

Istoricul faptelor care au dus la acest moment de destindere a fost făcut cu toată buna dar și reaua credință a mass-media și nu a reflectat decât acest mod de abordare a politicului, respectiv a puterii. Atât de evident a fost acest lucru, că până și "profețiile" celebre ale d-lui Brucan s-au cutremurat de la o săptămână la alta, astfel că singura întoarcere a d-lui Berceanu cu fonduri japoneze de care eram asigurați la 17 ianuarie, la 24 ianuarie dispăruseră total în uitare și justificare partizană. Dar să trecem peste ceea ce de acum se numește istorie și să reținem încă o dată, și să remarcăm încă o dată, cât de interesată este presa mondială de momentele de cutremur mineresc, pe linia, aceeași, de demonizare, cu care pe o considerabilă figură istorică a noastră a fost investită cu interesul și localizarea lui "Dracula".

Și să vedem pe scurt ce a câștigat țara - noi sperăm că în cele din urmă s-a câștigat prin reabilitare cu sânge, dreptul unei categorii de români, care au o străveche profesiune de mineri, la recunoașterea problemelor lor de viață, care nu sunt altele decât cele de dispărea ca populație, fără a li se oferi nici o șansă de supraviețuire. Și sunt cu familiile lor și cu rudimentarele lor forme sociale, niște sute de mii de români.

Îmi amintesc că îndeplinind o veche dorință, născută din lectura lui Geo Bogza, care a tăiat în stânca umanismului figurile vietii de miner, atunci când am avut ocazia făcând un drum cu treburi de serviciu la Gura Barza - era prin 1962-'63 - am rugat pe directorul școlii industriale, unde aveam treabă, să-mi îlesnească o coborâre în mină. Trebuie să spun că dimineața, înainte de ora 7, obosit de o noapte de drum, făcând pe jos drumul de peste doi kilometri de unde mă lăsase autobuzul, admirând frumusețea văii, am început să simt și tăria frigului de dimineață și am căutat, odată ajuns în Barza, un local. Și am intrat la nelipsita cooperativă de atunci, gândindu-mă să beau un ceai, o cafea.

Era într-o zi după salariu, și viziunea corpurilor zăcând pe jos adormite, bărbați și femei, persistentul miros de fum, alcool și vomă, scene de infern dantesc, m-au făcut să nu știu cum să fug mai repede. Acestei prime impresii, coborârea în mină și vederea aceluiași oameni la muncă și în condițiile lor de muncă, de-a dreptul m-a șocat. Am făcut plecarea cât mai repede, după treburile terminate, și am parcurs drumul de întoarcere cu o senzație de sfășiere sufletească nemăitrită.

Ani de zile nu am avut îndrăzneala să povestesc cuiva acele imagini de neuitat. Este motivul pentru care în 1977, atunci când minerii au fost primii revendicatori ai libertății în țara aceasta umilită și înjosită, nădăjduind că toți știu ceva despre acești oameni ai fundului pământului, credeam că le vom rămâne istoric datori. *Ce-a mai câștigat țara?* Noi zicem că a avut prilejul - și poate mai bine mai devreme decât prea târziu - să contacteze pe viu un subconștient social încărcat de: - o cvasiadversitate la reformă, din cauza lipsei de perspectivă, care să rezulte dintr-un program cert, credibil și posibil; - o neîncredere statornicită cu privire la competența puterii la nivelul de sus și în cel teritorial; - o suspiciune de gestiune mercantilă și îndoielnică;

Toate acestea s-au reflectat în dărzănia și purtarea minerilor cât și a celor

ce s-au alăturat, din toate categoriile sociale, la sloganurile și îndârjirea lor.

Să notăm ca un câștig și faptul că democrația cu care trebuie toți să ne obișnuim învățându-i regulile comportamentale firești; din care mai întâi folosirea totdeauna a dialogului constructiv și nu pe cel al surzilor, sau al relei credințe, dar mai ales că el, dialogul, este totdeauna preferabil măsurilor sau atitudinilor dure și violente.

- Și a mai câștigat un lucru țara. O lege a stării de asediu și de urgență care a fost activată ca resortul unei bombe cu explozie întârziată. Mi se va spune că acum statul de drept este mai apărut, mai sigur. Dar eu pot susține că *acum statul de drept este mai expus la tentația abuzului și greșelilor* unor nepotriviti guvernanti. Și mai ales atunci când, imediat după ce furtuna a trecut, auzim regretele (cât de sincere?) ale Partidului Democrat pentru neînfăptuiri sociale, dar în același timp clamând definitivarea și operativitatea acestei legi. Față de imediat auzitele bubuituri ale furtunii grevelor ce vin, mă rog lui Dumnezeu să fiu eu *prophetul mincinos*.

Radu Cioroianu

Redactor șef: Constantin Radu-Maria
Tehnoredactarea
computerizată: Carla Buruiană
Culegere: Rodica Ciocoiu
Corectură: Dalila Aramă

Lumea românească acum
Str. Av. Th. Iliescu nr.6
cod 71238, sector 1, București
tel. 679.38.45;
fax. 230.76.82

Rețineți! Publicația se află la poziția 3118 în Catalogul RODIPET S.A.

Abonamentele se fac la oficiile poștale sau pe adresa redacției, avansând suma aferentă la casieria noastră sau în contul nr. 50034266677 Trezoreria sector 1. Citorii din străinătate se pot abona prin SC RODIPET SA - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-222.64.07 sau 222.64.39 telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București. Abonamentul este de 6.000 lei pe 3 luni, 12.000 lei pe 6 luni și 24.000 lei pe un an.